

නැණ පහනයි අඳුර බිඳෙන

අතිගරු පූජනීය
පීඨගල ගුණරත්න ස්වාමීන් වහන්සේ
විසින්
ගංගොඩවිල සුභද්‍රාරාමයේ දී කරන ලද දේශනයකි.

ධර්ම දානය
සිතා විජේසූරිය

නැණ පහනයි ඇට බිඳෙන

සියළුම හිමිකම් ඇවිරිණි

සම්පාදිකා: සිනා වෛස්සරිය

දෙවන ප්‍රඥාප්තිය: 2010 සැප්තැම්බර් මස

ISBN 978 955 51659-4-5

පරිගණක ඇත්පර සංයෝජනය හා කවර නිර්මාණය

පටිගා ග්‍රැෆික්ස්

පටිපාටි ඇගයීම පිරිස් - වෑතර, පොල්ගස්ඔව්ට.

දුර: 078 5019299/ 077-3197454/ 2 704685

ප්‍රඥාප්තිය:

ගාන්ති මුත්තර්ස්

ගොරණ පාර, වෑතර, පොල්ගස්ඔව්ට.

දුරකථන: 2 705646/ 072 - 2922189

මෙම පොත පිළිබඳ සියලු විමසීම්

මානෙල් පෙරේරා මහත්මිය

ගරු ලේකම්

සිරි සඳුරාමාලෝක කළාණ මිත්‍ර සංසදය

83/3, බුන්ගල පාර, කලපලුවාව, රාජගිරිය.

දුර: 077-4228736

දේශක හිමියන්ගේ අවසරය ඇතිව මෙම දහම් පොත
ඔනෑම කෙනෙකුට මුද්‍රණය කොට නොමිලේ බෙදා දිය හැකිය.

පිළිගැන්වීම

පීචිතයේ අවසාන කාලයේදීවත්
අපටත් මගක් ඇති බව
අවබෝධ කරවන දහමක් දෙසමින්,
උමගයේ ඇත කෙළවර පෙනෙන
ආලෝකයවත් දැකගැනීමට
උනන්දු කරවමින්
අප්‍රතිහත ධෛර්යයක් දරණ,
දහස් ගණන්
නිවන සොයන්නන්ට මග පෙන්වන
අති පූජනීය
පිටිගල ගුණරතන ස්වාමීන් වහන්සේගේ
පින්බර දෝතට
මෙම දහම් පොත
ඉමහත් ගෞරවයෙන්
දෙපා නැමැද පිළිගන්වමි.

පෙරවදන

සද්ධම්මං අති දුල්ලහං

ලොව අතිශයින්ම දුර්ලභම වන්නේ තථාගත ශ්‍රී සද්ධර්මයයි. ඒ උතුම් සද්ධර්ම ලාභය දුර්ලභ වූ මිනිස් දිවියක් සමඟ එක් වන්නේ ද එවිට ගතවන ඤාණයද මිළ කල නොහැකි වටිනාකමකින් යුක්ත වන්නේය. ඒ උතුම් වටිනා ඤාණ සම්පත්තියෙන් යුතු ඔබ ප්‍රමාද විය යුතු නොවන්නේමය. එබැවින් “ආරභං නික්ඛමං යුක්තං බුද්ධ සාසනේ” ඇත් රජෙකු බව දඬු වලින් කළ ගෙයක් කඩා බිඳ දමන්නේ යම් සේද, සංසාර මන්දිරය සිඳි බිඳ දමන්නට “අරඹවි - නික්මෙව් - යෙදෙව්” යන පස්මරුත් බිඳ දූ අහිත සෙන්පති බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ අහිත හඳ ගැබෙහි දෝංකාර දෙමින් ඇසෙන හඬ නැවත නැවත අසමින් උතුම් ලොවුතුරු මගෙහි ප්‍රමාද නොවන්නට මේ උතුම් ධර්මය ද උපනිශ්‍රය වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමි.

අප විසින් නුගේගොඩ ගංගොඩවිල සුභද්‍රාරාමයේ පැවති දහම් හමුවක දී කරන ලද දේශණයක් ඇසුරෙන් මෙම දහම් පොත ලියා පිටපත් කොට මහත් ධනයක් වැයකොට මුද්‍රණය කරවා ඔබ අතට පත් කරන රාජගිරිය ගැමුණු මාවතේ පදිංචි සීතා විජේසූරිය මැණියන්ට මේ උතුම් කුසලය උපනිශ්‍රය වීමෙන් මේ හවයේදී ම උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ වේවා..!

මීට වසර හතකට පෙර අභාවප්‍රාප්ත වන්නට යෙදුන එතුමියගේ දයාබර ස්වාමීපුරුෂයාණන් වූ කොලඹ රාජකීය විදුහලේ හිටපු විදුහල්පති තුමන් වූ ඊ එස්. විජේසූරිය මැතිතුමා ඇතුළු මිය ගිය දෙමාපිය ශ්‍රාතිමිත්‍රාදීන් සැමටද මේ පින් අත්පත් වීමෙන් උතුම්

නිවනම අවබෝධ වේවා..! ඇමරිකාවේ වොෂින්ටන් ප්‍රාන්තයේ පදිංචි තම එකම දියණිය වූ සුමුදුනී ගයර් මැතිණිය ඇතුළු පවුලේ සැමට මේ උතුම් කුසල බලයෙන් ලොවුතුරා දහම් ඇස පහළ වේවා..!

මෙම ධර්ම දේශනා පැවැත්වීමට ඉමහත් කරුණාවෙන් පූර්ණ අනුග්‍රහය දක්වන ගරු ඔක්කම්පිටියේ පුඤ්ඤරත්න ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු අනිකුත් ස්වාමීන් වහන්සේලාටත් රචිත්ථ කොන්ගලගේ මැතිතුමාටත් ප්‍රේමදාස විතාන මැතිතුමා ඇතුළු උදව් උපකාර කරන සියළු දෙනාටත් සියළු කටයුතු සොයා බලමින් සම්බන්ධීකරණ කටයුතු කරන මානෙල් පෙරේරා මැතිණියටත් මුද්‍රණ කටයුතු නිසි ලෙස කරදුන් ශාන්ති ප්‍රින්ටර්ස් හි අධිපතිතුමා ඇතුළු කාර්ය මණ්ඩලයටත් අප හැදූ වැඩු ගුරු දෙමාපිය කළ‍යාණ මිත්‍ර සමූහයාටත් මේ උතුම් කුසල බලයෙන් උතුම් නිර්වාණ ශාන්තියම වේවා..!

මේ වගට,

පිටිගල ගුණරත්න හිමි

ගරු අනුශාසක

සිරි සද්ධර්මාලෝක කළ‍යාණ මිත්‍ර සංඝදය

මරදන්කඩවල, ලබුනෝරුව ආරණ්‍ය සේනාසනය

මැදගම, කින්නරබෝව ආරණ්‍ය සේනාසනය

සියළු විමසීම්:

ගරු ලේකම්,

සිරි සද්ධර්මාලෝක කළ‍යාණ මිත්‍ර සංඝදය

83/3, බුන්ගමුව පාර, කලපලුවාව, රාජගිරිය

දුරකථන: 0774228736 / 0112 792721

පින් අනුමෝදනාව

2007 අගෝස්තු මස මුල දී මගේ මිතුරියක් මට කීවා, එක්තරා ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් මසකට වරක් ගංගොඩවිල සුභදාරාමයේ දී මහඟු දේශනයක් පවත්වන බව. එක එක දේශනා අනන්ට මා හැමතැනම නොදුවන බව දන්නා ඇය “කැමති නම් එක්වරක් ඇවිත් අහන්න” කීවා. දේශනය අවසානයේ දී ආපසු එන ගමන් “කොහොමද? හොඳද?” කියා ඇය මගෙන් ඇසුවා. මට කියන්නට තිබුනේ “පුබ්බේ අනනුස්සතෙසු ධම්මසු” කියා විතරයි.

ධර්ම දේශනාව අසන අවස්ථාවේ, මෙතරම් අගනා දෙසුමක් තව තවත් වැඩි පිරිසක් අතට පත්විය යුතුය යන මා තුල ඇති වූ අධිෂ්ඨානයේ ප්‍රතිඵලයකි මේ පොත. මෙබඳු ධර්මයක් අපගේ ඇස් පැදීමට දෙසමින් අප්‍රතිහත ධෛර්යයකින් කටයුතු කරන අතිගරු පූජනීය පිටිගල ගුණරතන ස්වාමීන් වහන්සේ 2007.09.16 වන දින පවත්වන ලද දේශනය දහම් පොතක් ලෙස සකසා නොමිලේ බෙදා දීමෙන් ලැබෙන පින් පළමුවෙන්ම පූජනීය පිටිගල ගුණරතන හිමිපාණන් වහන්සේට, නිරෝගි සුවයත්, දීර්ඝායුෂත් අවසානයේ දී අමා මහා නිවනත් පිණිසම හේතුවේවා!

ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාග්‍රම සංස්ථා සමුත්පාදකව සිට අපවත් වී වදාළ පූජනීය රාජකීය පණ්ඩිත කඩවැද්දුවේ ශ්‍රී ජනවංසාභිදාන ස්වාමීන් වහන්සේටත් එම සංස්ථාවේ ප්‍රධානාචාර්යව සිට අපවත් වී වදාළ මාතර සිරි ඥානාරාම ස්වාමීන් වහන්සේටත් මේ පින් නිවන් පිණිසම උපනිග්‍රය වේවා!

මා හැදූ වැඩු පරලෝ සැපත් මගේ දෙමව්පියන් දෙදෙනා උහන්සේටද, පරලෝ සැපත් මාගේ ස්වාමීපුරුෂයානන්ටද මේ පින් සාධාරණවත් එතෙර වන්නට උපකාර වේවා!

දේශනයක් පොතක් සේ සැකසීමට මා ඉල්ලූ දා සිට ඉතාමත් කරුණාවෙන් නන් අයුරින් උපකාර කරමින් සියලු සම්බන්ධීකරණ කටයුතු කරදුන් සුපින්වත් මාතෙල් පෙරේරා මැතිණියටත් මේ පින් ධර්මාවබෝධය සඳහාම හේතුවේවා!

මෙම දේශනා ඇසීමට මට මග පෙන්වූ පින්වත් සුධර්මා සේනාධීර මහත්මියට ද, වහ වහා චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය පිණිසම මේ පින් හේතුවේවා! මොනයම් වාසනාවක් නිසා හෝ පුරුදු පරිසරය අත්හැර පූජනීය පිටිගල ගුණරතන ස්වාමීන් වහන්සේගේ දේශනයන් කරා යොමු වීමට හේතු කාරණා ඇති කළ සියඵ දෙනාටම පින්සිදු වේවා.

ඉතාමත් විශිෂ්ඨ ලෙස, පිටකරවය සැකසීම මුද්‍රණ කටයුතු කරදීමාදියෙන් උපකාර වූ “ශාන්ති ප්‍රින්ටර්ස්” අධිපතිතුමාටත් සේවක පිරිසටත් නිදක් නිරෝගි සුවයත්, ව්‍යාපාර දියුණුවත්, අවසානයේ ධර්මාවබෝධයත් ලැබේවා.

හැමට තෙරුවන් සරණයි

මෙයට සැදහති,
සීතා විජේසූරිය

26 - 8, ගැමුණු මාවත,
රාජගිරිය

පුණ්‍යානුමෝදනාව

කඩවත පදිංචි

ජයන්ත - විශාඛා

සුමනි - චජිරා

දයානන්ද - රූපා

සරත් - චජිරා

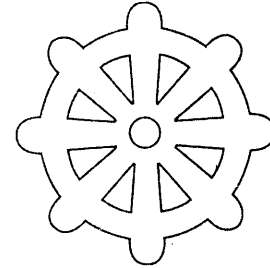
පියල් - පද්මා

ගාමිණී - ස්වර්ණා

වන්ත - ප්‍රියන්ති

යන මහත්ම මහත්මීන් සහ කලපලුවාවේ පදිංචි ධනවතී මහත්මිය විසින් තම මිය ගිය දෙමාපියන් ඥාති හිත මිත්‍රාදීන්ගේ පරලොව සුගතිගාමී වීමටත් සුඡිවත්ව වෙසෙන දෙමාපිය ඥාති මිත්‍රාදීන්ට සද්ධර්මාවබෝධය ලබා සංසාර දුකින් අත මිදීමටත් මෙම ධර්ම දානමය පිංකම උපනිශ්‍රය වේවා යන උදාර ඇතුමෙන් යුතුව මෙම දහම් පොත නැවත මුද්‍රණය කොට නොමිලේ බෙදා දෙන ලදී.

2010.09.15

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ අපි හැම දෙනාගේ අනන්ත සංසාර දුක් ගිනි නිව්‍යාලක්කයි, කල්ප ගණන් දුක් විඳලා ලොවුතුරු මග අවබෝධ කරගෙන දේශනා කර වදාළේ. ඒ දේශනා ධර්මය ශ්‍රවණය කරන කොටත් සිත් නිවී සැනසී යනවා. ඒ නිවෙන සැනසෙන ධර්මය ජීවිතයට සමීප කර ගත්තහම අනන්ත සංසාරේ වින්ද දුක් නිවා සනසා ගන්නත් පුළුවන් වෙනවා.

සැමදෙනාටම ඒ ලොවුතුරු මග පිළිබඳව බොහෝ දේ පැහැදිලි කළා දේශනා කළා. දැන් අපි ඒ කථාකළ දේවල් පිළිබඳව නැවත සිහිපත් කරමු. ඒ ධර්මය අපි ප්‍රායෝගික වැඩ පිළිවෙලකට අපේ ශක්ති පරිද්දෙන් භාවිතාවට ගන්නෙ කොහොමද කියන එක තමයි දැන් හුඟක් දෙනෙකුට තියන ගැටළුව. ධර්ම කාරණා පිළිබඳව යම් වැටහීමක් තියනවා. ගැඹුරු බවක් තියනවා. එසේ වැටහෙන තරමින් ඒ ධර්මය ජීවිතයට එකතු කර ගන්න, චරිතායනයක් බවට පත්කරගන්න, ඒ ධර්මය භාවිතාවට ගන්නෙ කොහොමද කියන කාරණාව දැන් පැහැදිලි කරගත යුතු වෙනවා. ධර්මය එන්න එන්නම

ගැඹුරු වෙන බවක් තියනවා. එනිසා දිගින් දිගට ඒ ගැඹුරු වූ ධර්මය පැහැදිලි කරන්නට මත්තෙන් එබඳු ධර්මයක් ධාරණය කර ගන්නට පුළුවන්, ග්‍රහණය කරගන්න පුළුවන් ප්‍රායෝගික වැඩ පිළිවෙලක් අපේ ජීවිතය තුළ සකස් වෙන්නට ඕනෑ දහම් ප්‍රතිපදාවක් හැටියට. අද දවසෙ අපි පුළුවන් තරම් මහත්සි ගන්නවා උත්සාහ කරනවා අපි කාට කාටත් ගැලපෙන අපේ නුවණේ පමණින් ඒ දහම් ප්‍රතිපදාව, මාර්ගය හැටියට අපේ ජීවිත වලට එකතු කර ගන්නට. එහෙම නැත්නම් පූර්ව ප්‍රතිපදාව හැටියට, ආදි බ්‍රහ්ම චරියාව හැටියට මේ දහම් නියාය, මේ ධර්ම මාර්ගය අපේ ජීවිත වලට සමීප කරගන්න පුළුවන්.

චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධය පිළිබඳවයි අපි නිරන්තරවම කථා කලේ. ඒ චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධය ලගා කරගන්නට යන ගමනේදී ලැබෙන තවත් මිහිරි අත්දැකීමක් අද දවසෙ පින්වතුන්ට ප්‍රයෝජනයට ගන්නට අවස්ථාව සලසල දෙනවා. එතනින් එහාට ධර්මය ඇසු පමණකින් ශ්‍රවණය කළ පමණකින් ධර්මය වටහා ගැනීමේ හැකියාව තම් ලැබෙන්නේ නැහැ, ප්‍රායෝගික නොවී. එවැනි මිහිරි අත්දැකීමක් ලබන්න අප්පියෙහි සම්පයෝග දුකට පියෙහි විප්පයෝග දුක්ඛ, යං පිච්ඡං නලහති තම්පි දුක්ඛං ශෝක පරිදේව දුක් දොම්නස් ආදී මේ සියළුම දේ, සියළුම දුක නැතිව ඉන්ට පුළුවන් දුකෙන් නිදහස් වූ තැනක් හිමිකර ගන්න පුළුවන් කම තියනවා. අද දවසෙ අපි පුළුවන් කම ලැබුනොත් කොහොමද දුකින් නිදහස් වෙන්නෙ. දුකින් ගැලවෙන්නෙ කියලා, දුකින් මිදිලා මේ ජීවිතයම සුවසේ සැපසේ දිවි ගෙවන්නෙ කියන කාරණාව අනුමාන ඥාණයකින් හරි පෝරුම් ගන්න පුළුවන් විදිහෙන් යමක් මතක් කරලා පැහැදිලි කරලා දෙන්න උත්සාහවත් වෙනවා.

සද්ධර්මය කියලා කියන්නේ මේ නියත දුක් නැතිකරන, ඉදිරියේ

එලඹීමට ඇති දුක් ඉවත්කරන අසීමිත බලයකටයි. කිසාගෝතම්, පටාචාරා වැනි අසරණ අම්මලා, බුදුහාමුදුරුවෝ හොයාගෙන ආවේ, දුකින් පීඩිතව උත්මත්තක ස්වභාවයෙන්. ඒත් බුදු දහමේ සිසිලස ලැබීමත් සමගම තිබෙන දුක්ගිනි නිවිලා නැවත කවදාවත් සසරේ දුක් නොවිඳින්නත් බවට පත්උනා. කිසාගෝතම්, පටාචාරා වැනි අය පමණක් නොවෙයි අදත් දුකට වැටිලා ඉන්නේ, අපි හැම කෙනෙක්මත් යම් යම් ආකාරයකට දුක් පීඩා මැදයි දිවිගෙවන්නේ. තව තවත් එළඹෙන සසරේ කෙබඳු විදිහේ දුකකට පත්වේවිද කියලා කියන්න හිතන්න බැරි අද්ධාන මාර්ගයකයි ගමන් මග වැටී ඇත්තෙ. උතුම් ධර්මයක ප්‍රයෝජනය, අවශ්‍යතාවය, තදින් දනෙන නිසයි මේ ධර්මය හොයාගෙන හොයාගෙන පින්වතුන් හැම තැනකටම ඇදෙන්නෙ. අපි හැමතැනකටම ගිහිල්ලා ජීවිතේ බොහෝ කාලයක් වැඩුව, අනුගමනය කළා. පැවතිවිච්ච දුක කොපමණ ප්‍රමාණයකින් නිවුනද, සංසිදුනද කියලා විමසුවොත් අපි හුඟක් දෙනෙකුට සාර්ථක උත්තරයක් පිළිතුරක් ලබන්නට පුළුවන් කමක් නැහැ. ධර්මය කියන්නෙ වහා වහා නිවෙන්නට පුළුවන් සංසිදෙන්නට පුළුවන් දෙයක්. එහෙනම් අපිත් හොයා ගන්නට ඕනෑ තිබෙන දුක් නැති කරන, එළඹෙන්නට ඇති මහා දුක් ඉවත් කරන, ඒ අසීමිත ශාන්තිමත් තථාගත ධර්මය. ඒ දහම තුළින් අපට දේශනා කොට වදාරන්නේ, පැහැදිලි කොට වදාරන්නෙ ඔබේ මගෙන් සංසාරික ස්වභාවය පිළිබඳවයි. ඒ සාංසාරික ස්වභාවය යමෙකු තේරුම් ගත්තොත් එයම හේතුවක් වෙනවා, උපකාරයක් වෙනවා මේ සසර දුකින් මිදෙන්නට නිදහස් වෙන්නට. ඒ සඳහා යන ගමනේදී අප විසින් වැඩිය යුතු, අනුගමනය කළ යුතු ධර්ම ප්‍රතිපදාවක්, දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිනි ප්‍රතිපදාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් අපට දේශනා කර වදාරලා තියනවා. ඒ ප්‍රතිපදාව ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි.

ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් නැගෙන ක්‍රියා දාමයයි සමථ විපස්සනා නමින් අපි හඳුනාගෙන තිබෙන්නේ. සමථ විපස්සනා වඩනවා කියන එකයි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන එකයි දෙකක් වෙන් වෙන් බෑ. පද ව්‍යංජන වශයෙන් දෙකක් වෙන් වෙන් වෙන්. නමුත් අදහස් හැටියට එකක්මයි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කිව්වත්, සමථ විපස්සනා වඩනවා කිව්වත් ඒ දෙකෙන්ම කියවෙන්නේ දුක්ඛ නිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාව වඩනවා කියන එකයි. දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිනී ප්‍රතිපදාව වඩනවා කියනකොට ඒක නිකම්ම ආවාට ගියාට කරන්න පුළුවන්, පටන්ගන්න පුළුවන් නැතත් වෙන්ට බෑ. අපි දැන් මෑත භාගයේත් බොහෝ කථාකලා. අද අලුතෙන් බොහෝ පිරිසක් ඉන්න නිසාත් අපි දැන් නැවත වතාවක් අද දවසේත් සිහිපත් කරනවා- සමථ විපස්සනාව - ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන්න නම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ඉපදිලා තියෙන්න ඕනෑ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය උපදවා ගන්න නැතුව ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන කථාව කාටවත් කියන්න බෑ. එහෙනම් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය උපදවා ගත්තේ නැත්නම් උපදවා ගත්තේ නැති මගක් වඩනවා කියන ප්‍රකාශනය කවුරුහරි කරනවා නම් ඒක මිත්‍යා ප්‍රකාශනයක්. එතකොට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, හා සමථ විපස්සනා කියන දෙක එකක් නම්, අපි නිවන් පිණිස සමථ විපස්සනා වඩනවා කියනවා නම් ඒකත් අර වචනයටමනේ අයිති උනේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය උපන්නේ නැත්නම්, මග වැඩිමක් සමථ විපස්සනා වැඩිමක් සිදුවෙන්න නෑ. මාර්ගය වඩනවා කියන්න නම් මාර්ගය ඉපදිලා තියෙන්න ඕනෑ. අපි පාරක යනවා කියනට නම් අපි පාරට බැහැලා තියෙන්න ඕන. පාර හම්බ වෙලත් නැතිව අපි වනාන්තරේ නම් ඉන්නේ, අපි පාරේ යනවා, මග යනවා, කියලා කිව්වොත් ඒක සත්‍ය වූ නිවැරදි වූ ප්‍රකාශයක් නොවෙයි. ඒ නිසා මාර්ගයේ යනවා කියන්න, මාර්ගය

වඩනවා කියන්න මාර්ගය ඉපදිලා තියෙන්න ඕනෑ. මාර්ගය ලැබ්ලා තියෙන්න ඕනෑ. කවුරුහරි කියනවා නම් අපට මාර්ගය ලැබ්ලා, අපට මාර්ගය ඉපදිලා, අපි මාර්ගයේ මයි ඉන්නේ, අපි මාර්ගයමයි අනුගමනය කරන්නේ කියලා හිතනවා නම් ඒ මාර්ගය ලැබ්ලා ක්‍රමයක් තියෙන්න ඕනෑ. වෙනම න්‍යායක් තුළයි එය ලැබෙන්නේ. අන්න ඒ න්‍යාය නමයි “දස්සනා”, කියලා කියන්නේ. “දස්සනා පනාකබ්බා” ඒ මාර්ගය උපදිනවා කියන එකයි දඹ්‍රය උපදිනවා පහල යවනවා කියන එකයි දෙකක් නොවෙයි, එකක් මයි. එතකොට දර්ශනය කියන්නේ කුමක්ද? දැක්ම. දැක්ම නම් කුමක්ද? යහපත් දැක්ම. නිවැරදි දැක්ම- සම්මා දිට්ඨිය එළඹ තියෙන්න ඕනෑ. සම්මා දිට්ඨිය පහල වෙලා තියෙන්න ඕනෑ. මාර්ගය උපන්නා කියන්නේ එතකොටයි. උපත් සම්මා දිට්ඨියට අනුව කටයුතු කරනවා නම් අන්න එතකොට අපට කියන්න පුළුවන් අපි සමථ විපස්සනා වඩනවා කියලා. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා, අනුගමනය කරනවා කියලා. අපි හුඟක් දෙනෙක් එක්ක කථා කලාම හැමෝම කියන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියලා. හැමෝම සමථ විපස්සනා වඩනවා. හැමෝම සමථ විපස්සනා වඩනවා නම් හැමෝම ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා නම් ඔබ කවුරුත්ම අමුතුවෙන් ධර්මය සොයාගෙන යන්ට ඕන නැහැ. දැන් මාර්ගය ඉපදිලා මාර්ගය දන්න කෙනාට තව කවුරු හෝ ඇත්ත නැත්තමන්ට පුළුවන් සෙසු මගපල අවබෝධ කර ගන්න. මේ මාර්ගය උපදවා ගත් අය අතීතයේ බුදුහාමුදුරුවන්ගෙන් අවසර ලබාගෙන ව්‍යාපාරයට වැඩම කරලා නැවත ආපසු වැඩියේ රහත් ඵලයට පත්වෙලාමයි. ඒ නිසා මග උපන්න කෙනාට ආපසු කාගෙවත් පිහිටක් ඕන නෑ. පිහිටක් උවමනා නැති නැතකට පත් උනානම් එතනයි මාර්ගය උපන්නා කියලා කියන්නේ. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන්නේ එබඳු නැතකට නමා, සමථ විපස්සනා වඩනවා කියන්නේ එතනට.

එහෙනම් අද දවස තුළ, අප කථා කරන සම්මතය තුළ සෑම කෙනෙකුම සමථ විපස්සනා වඩනවා, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා මේකෙ මොනවා හරි අඩුවක් තියනවාද? එක පැත්තකින් ගත්තොත් ලොකු වෙනසක් තියෙනවා. තවත් අතකින් බැලුවොත් ඒ අදහස් දැන දැක ප්‍රකාශ කරනවා නම් ඇත්තකුත් තියෙනවා, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය දෙකකට බෙදනවා, "සම්මා දිට්ඨි පහං හික්ඛවේ ද්වයං වදාමි", සම්මා දිට්ඨි දෙකක් තියනවා. ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය, ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය. මේ ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය මූලික කරගෙන කරන භාවනාවක් තියනවා. දාන, ශීල, භාවනා ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය මත කරන භාවනාවක්. අප ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය මත කරන භාවනාව වඩමින් ලෝකෝත්තර ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන අදහස ඇතිකර ගත්තොත් ඒක වැරදියි. මේ ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය මත කරන පුණ්‍ය ක්‍රියාවක්, භාවනාමය පිත්තමක් කරනවා කිව්වොත් එය නම් නිවැරදියි. එහෙනම් දැන් අපට ඕනෑ පුණ්‍යභාගීය පැත්ත අත් හරින්න කියනවා නෙවෙයි, ලොච්තුරා බුදුවරු ලෝකෙට පහල වෙන්නේ මේ ලෝකෝත්තර මාර්ගය හෙළි පෙහෙළි කරල දෙන්නයි. ලොච්තුරු මග පහල කර ගත්තොත් විතරයි අපි සසරෙන් මිදුනයි කියන සසරෙන් ඒකාන්තයෙන් මිදෙනවයි කියන ප්‍රකාශය කරන්ට පුළුවන් වෙන්නෙ. ඒ නිසා දැන් විමසුම් නුවණින් ඔබ, ඔබ දෙස බලන්න. ඔබට තිබෙන්නේ මේ සම්මා දිට්ඨි දෙකෙන් කුමන සම්මා දිට්ඨියද? අපි ලෞකික සම්මා දිට්ඨිය ගැන කථා කරන්නෙ නෑ. පෙර කථා කළ දෙයක් නිසා. ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය ගැන නැවත නැවත කථා කරන්න ඕනෑ. එය නැවත නැවත කථා කළ යුතුමයි. ඒනිසා එය නැවත මතක් කරනවා. ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨිය කියලා කියන්නේ, දැන් අපි සඳහන් කරපු විදිහට දර්ශනය. දර්ශන ඥානය. දර්ශන ඥානය ලෝකෝත්තර මාර්ගය අපිට ලැබෙන්න නම්, පහල

වෙන්න නම් ඉන් එහා අපේ නුවණ පිහිටිය යුතු තැන් වල නූට්ටා පිහිටලා තියෙන්න ඕනෑ. සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ කුමක්ද කියන වචනයේ අදහස අපි පැහැදිලි කරල තියෙනවා. දුකබ ඥාණං, දුකබ සමුදයෙ ඥාණං, දුකබ නිරෝධයෙ ඥාණං, දුකබ නිරෝධ ගාමිනි පටිපදාය ඥාණං.

ඔබ මොහොතකට හිතන්න දඩ්වු පිපාසයක් තියනවා. පිපාසයට හේතුව ඔබ දන්නවා පැන් නොලැබීම. පිපාසය සන්සිඳෙනවා පැන් ලැබුනොත් කයට පැන් ලැබුනොත් පිපාසය සන්සිඳෙනවා. ඒ පිපාසය සන්සිඳෙන්න නම් පැන් වැළඳිය යුතුයි. මෙන්න මේ සතර තැනක දැනුම ඇති කර ගෙනයි ඔබ පැන් පොදක් සොයාගෙන යන්නේ. දැන් හොඳට කල්පනා කරන්න ඔබ දිය බිඳක් සොයාගෙන යන අවස්ථාව. ඔබදිය බිඳක් සොයා ගෙන යන විට ඒ සොයාගෙන යන ක්‍රියාව තුළ දැනුම් හතරක් ඒක රාශි වෙලා තියනවා. ඒ ඒකරාශි වෙච්ච දැනුම් හතර පදනම් කරගෙනමයි ඔබදිය බිඳක් සොයාගෙන යන ගමන ඔබට ලැබෙන්නෙ. පිපාසය දන්නවා, පිපාසයට හේතුව දන්නවා, ඒ හේතුව ඉවත් වෙනවා පැන් ලැබුනොත් කියල දන්නවා. එහෙනම් ඒ සංසිදීම ලබන්ට පැන් වැළඳිය යුතුයි කියලා දන්නවා, මේ දැනුම් හතර ලැබුනට පස්සෙයි පැන් පොදක් හොයාගෙන යන්නෙ. ඒ දැනුම් හතර පහල නොවුයේ නම් පැන් පොදක් සොයාගෙන යනවා කියන ගමන කෙරෙන්නේ නෑ. මේ උපමාවත් එක්කම මේ කියන්න හදන උපමාව පමණක් නොවෙයි මෙයත් එක්කම තවත් වටිනා අර්ථයක් මතු උනා. දැන් හොඳයි කෙනෙකුට මේ හතර නුවණ පහල වුනා, පිපාසය දැනුනා, පිපාසයට හේතුව පැන් නොලැබීම. පැන් ලැබීම පිපාසය සංසිදීම පිපාසය සන්සිදීමට නම් පැන් වැළඳිය යුතුයි. මේ සතර නුවණ ලැබුණත්, ශ්‍රැතය, ඇසු පිරු තැන් නොතිබුනොත්

අසා දනගෙන නොතිබුනොත් පැන් තියෙන්නේ කොහෙද කියලා, පයිප්පෙ, කරාමෙ, ලීද තියෙන්නේ කොහොමද කියලා, පැන් සොයාගෙන ගිහිල්ලා මං මුලා වෙන්ට පුලුවන්. පිපාසයෙන් මියයන්ට පුලුවන්. හැබැයි මේ හතර නුවණ දුනෙන කෙනාට ඒ දැනුමත් එක්කම ඇසුරක් ලැබුනොත් පැන් තියෙන්නෙ මෙහෙයි, පැන් තියෙන්නෙ මේ පැත්තෙයි, කියලා කලාණ මිත්‍රයෙකුගෙන් අහන්ට ලැබුනොත් ඒ ශ්‍රැතය ලැබුනොත් මේ සිව් නුවණ ලැබුන කෙනා පැන් තියන තැනට ගිහිල්ලා ඉක්මනින් පැන් වලඳලා පිපාසය සංසිඳවා ගන්නවා. ඒ වගේ පිපාසය - දුක, දුකට හේතුව - තණ්හාව, "දුක්ඛ සමුදය" - දුක නැති වෙන්ට නම් හේතුව ඉවත් විය යුතුයි. තණ්හාව දුරු විය යුතුයි. තණ්හාව දුරු කලොත් ඒ සංසිදීම ලැබෙනවා. දුක නිවෙනවා. දුකයි, දුකට හේතුව තණ්හාවයි. තණ්හාව නැති කිරීම දුකේ සංසිදීමයි, දුක නැති කිරීමේ ක්‍රමය "මාර්ගයයි". දූන් අර නිදර්ශනය ගැන සිතන්න. පිපාසය, පිපාසයට හේතුව, හේතුව ඉවත් කිරීමෙන් පිපාසය සංසිදෙනවා එහෙත්ම ඒ සංසිදීම ලබන්නට නම් හේතුව ඉවත් කළ යුතුයි. පැන් වැළඳිය යුතුයි. මෙතනත් එහෙම නම් දුක, දුකට හේතුව, හේතුව නැති කිරීම, නැති කිරීමෙන් ලබන සංසිදීම. ඒ සංසිදීම ලබන්න නම් හේතුව ඉවත් කළ යුතුයි. හේතුව ඉවත් කළ යුතුයි කියන දැනුම නුවණ ලබලයි අපිට මාර්ගය, ක්‍රියාව ලැබෙන්නට ඕනෑ. "දුක්ඛෙ ඥාණං, දුක්ඛ සමුදයෙ ඥාණං, දුක්ඛ නිරෝධයෙ ඥාණං, දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිනි පටිපදාය ඥාණං" ඉදං වුව්වති සම්මා දිට්ඨි, සම්මා දිට්ඨිය කියලා කිව්වෙ මේ නුවණ හතරටමයි. දූන් අතනදී මේ නුවණ ලැබ්ලා පැන් තියෙන්නේ කොහෙද කියලා ශ්‍රැතවත් බවක් නොතිබුනොත් වැරදි පැත්තට ගිහිල්ලා පැන් සොයාගෙන පිපාසයෙන් පීඩිතව මියයන්ට පුළුවන්, ඒ වගේම මේ ධර්මය දන ගන්නත්, දැන ගන්න කෙනාට ඉදිරියට යන්නත් ශ්‍රැතය ඕනෑ

පරතොසෝඡය කලාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය හා සද්ධර්ම ශ්‍රවණය ශ්‍රැතය කොට දේශනා කළේ මෙන්න මේ හේතුව නිසයි. සමහර වෙලාවට ඔබට දුක පිළිබඳව යම් දැනුමක්, දුකට හේතුව පිළිබඳව යම් දැනුමක්, නිරෝධය මාර්ගය පිළිබඳව යම් දැනුමක් ලැබුනත්, අනුමාන තරමින් හෝ ලැබුනත්, ඒ දැනුමට සරිලන සේ ශ්‍රැතවත් බවක් මග පෙන්වීමක් නොලද්දොත් ඒ දැනුම භාවිතා වෙන්න පුළුවන් වැරදි පැත්තට. ඒ නිසා දූන් අපි නිවැරදි දිසාවකට, මේ දැනුම භාවිතාවට ගන්නට ඕනෑ. දැනුම නිවැරදි වෙන්නත් ඕනේ. නිවැරදි වෙන දැනුම තුල නිවැරදිම ක්‍රියාවක් අපට ලැබෙන්නත් ඕනෑ. "දුක්ඛෙ ඥාණං, දුක්ඛ සමුදයෙ ඥාණං, දුක්ඛ නිරෝධෙ ඥාණං, දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිනි පටිපදා ඥාණං" පිපාසය කියන නිදර්ශනයේදී ඔබට පැහැදිලි වුනා පැන් සොයාගෙන යන ක්‍රියාව ලැබුනේ මේ සතර දැනුමක් මූලික කරගෙන බව. ඔබ දුක ගෙවා ගන්න කියලා යම් ගමනක් යනවා නම් යම් වැඩ පිළිවෙලක යෙදෙනවා නම් ඒ වැඩ පිළිවෙල තුලත්, ඒ ක්‍රියාව තුලත් මේ සතර දැනුම මූලික වෙලා තියෙන්න ඕනෑ. ඔබ ඒ යන ගමන හරි දිසාවට ද කියලා බලන්න පුළුවන් වෙන්නෙ ඔබටමයි. ඔබට දූන් සිද්ධ වෙනවා මේ ක්‍රියාව ලැබීමට හේතුවූ, පූර්ව වූ, සතර දැනුම සතර ඥාණය නුවණ නිවැරදිව ලැබී පහල වී ඇත්ද කියලා, ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කරලා බලන්න. එහෙම නම් දුක කියලා කියන්නෙ කුමක්ද? "සංඛිත්තෙන පඤ්චුපාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා" පංච උපාදාන ස්කන්ධය දුකයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. බොහොම වටිනා හරවත් අර්ථවත් ධර්මයක් මේ කියවෙන්නේ. අහල පුරුදු දේමයි මේ කියවෙන්නේ කියලා හිතන්න එපා. නුපුරුදු දේත් මේ අතරෙ කියවෙනවා. පෙර ඇසූ අයත් නැසූ අයත් හොඳ සිහි නුවණින් මේකට සවන් දෙන්න. පංච උපාදානස්කන්ධය දුකයි. "සංඛිත්තෙන පංච උපාදානස්කන්ධා දුක්ඛා" පංච උපාදානස්කන්ධය දුකයි දූන් අපට දුකෙකි ඥාණං.

කියනකොට, පංච උපාදානස්කන්ධය දුකයි කියන දැනුම තියනවා. වචන මාත්‍රයක් නොවෙයි පංච උපාදානස්කන්ධය දුකයි කියලා කියන්නේ. හැමෝටම පුංචි ලමයින්ටත් එක වරක් ඇහුව නම් අනාගමික කෙනෙකුටත් කියන්න පුළුවන්. මේ වචන අහල තිබුන නම් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය දුකයි කියලා දැනුම නුවණ කියන එක ඒකේ අර්ථ සහිතව ඇයි. මේක දුකක් කියන්නේ කියන එක වැටහිලා තියෙන්න ඕනේ. ඔන්න දැන් ඔබ බලන්න පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ කුමක්ද? හොඳින් විමසලා බලන්න. ඔබට මේක මේ වෙලාවේ වඩ වඩාත් ප්‍රකට කර ගන්න පුළුවන් උනොත් ඔබ දක්ෂයි. ඔබට පුළුවන් අද දවසේ මේ ලොව්තුරා මාර්ගය පහල කරගන්න, උපදවා ගන්න. කවදාවත් සතර අපායට යන්නේ නැහැ කියන, නියත වශයෙන් සම්බෝධියට යනවා කියන ප්‍රකාශය කරන්න පුළුවන් වෙනවමයි, මේ අර්ථය පැහැදිලි උනොත්. ඒ නිසා සරල තැනක්, ස්වල්ප තැනක් තෙවෙයි අද කථා වෙන්නේ, දේශනා වෙන්නේ. හොඳින් සිහිය නුවණ යොදන්න, මොන විදියේ කායික අපහසුකම් තිබුනත් ඒවා යටපත් කර ගෙන සැබැවින්ම කුමක්ද පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ. අපි දැන් හුඟක් අම්මලාගෙන් ඇහුවොත්, අම්මල විතරක් නොවෙයි තාත්තලාගෙනුත් එහෙමයි. මොකක්ද පංච උපාදානස්කන්ධය කියලා. ඇහුවොත් තමන් දිසාවට, කයට අත දිගු කරලා පෙන්වනවා මේ තියෙන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය කියලා පංච උපාදානස්කන්ධය හැටියට තමා කියලා ගන්න මේ කය හා කය ඇසුරු කොට උපදින වේදනා සංඥා චේතනා විඤ්ඤාණ කියන හතර ස්කන්ධ, මේ පහට තමයි පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ යන සරල දැනුම අපි හුඟක් දෙනෙකුට තියනවා. මේ දැනුමට සීමා වෙලා කිව්වොත් මම දුක ගැන දන්නවා, අනේ මේ කය දුකයි, අනිවිච්චි දුකෙකි කියලා නිතර නිතර හිතුවත් පංච උපාදානස්කන්ධය දුක නුවනින් දැන ගත්තයි

කියලා එපමණකින් ප්‍රකාශ කළ නොහැක. එහෙනම් පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ කුමක්ද? පංච උපාදානස්කන්ධය කියලා මේ කයට අත දික් කරලා පෙන්වුවොත් මේක පංච උපාදානස්කන්ධය නම් රහතන් වහන්සේටත් ඔය පෙන්වන ටිකම තියනවා. රහතන් වහන්සේලාටත් ඔය ටිකම භාවිතා කරන්නත් වෙලා තියනවා. එතකොට ඔබෙන්, මගෙන් උන්වහන්සේගෙන් වෙනස කුමක් විය යුතුද? විමසන්න තිදහසේ. දැන් හිතන්න යන්න එපා. මේ කියන දේට යොමු වෙන්න. එහෙම නම් රූපයද මේ කයද රූප උපාදානස්කන්ධය? මේ ඇතිවෙන වේදනා සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණද හතර නාමස්කන්ධය? මේ නාම රූප දෙකයි පංච උපාදානස්කන්ධය, එතකොට සමස්ථ ලෝකය සමස්ත කය රූප උපාදානස්කන්ධය නම් එබඳු සම්මුතියක් තුල අපට බලන්න පුළුවන්. අපට අනුගමන කරන්න පුළුවන් ප්‍රතිපදාවක් තියනවා. නැත්තේම නැ. අන්න ඒක තමයි දාන ශීල භාවනා කියන තුන් පුණ්‍ය ක්‍රියා අතර එන භාවනාමය පුණ්‍යමය වැඩ පිළිවෙල. මේ සමස්ත කය රූප උපාදාන ස්කන්ධයයි. ඒතුල ඇතිවන, වේදනා, සංඥා සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන හතර නාමස්කන්ධයයි කියන දැනුම මත මේ නාම රූප දෙක දුකයි යන දැනුම මත භාවනාමය පිංකම ආරම්භ කරන්න පුළුවන් ඒක හොඳ දක්මක්. මේ කය අසුභයි, අසාරයි පිලිකුල් දුගඳයි කියන ඒ දක්මත් හොඳයි. හැබැයි ඒ දැනුම මත දුකෙකි ඥාණං කියන ඒ ලොව්තුරු දක්ම ලැබුවාය කියා සැහිමකට පත්වන්න එපා. දැන් ඔබ දන්නවා අපි රූපය ගැන කථා කරන කොට අධ්‍යාත්මික රූපයක් තියනවා, බාහිර රූපයක් තියනවා. දැන් ඔය විදිහට කථා කලාම ආධ්‍යාත්මික රූපය මොකක්ද? මේ කය ආධ්‍යාත්මික රූපය වෙන්නේ, බාහිර රූපය වෙන්නේ මොකක්ද? මේ කයට බාහිරවූ යම්තාක් රූප වේ නම් ඒ සියල්ල බාහිර රූපයි. ඔබ අවංක උනොත් ඔබේ දැනුම මෙබඳුම නේද? මේ

ආධ්‍යාත්මික රූපය, ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය ආදී කොට ඇති මේ කය ආධ්‍යාත්මික රූපයයි. මේ කයින් බැහැරවූ යම්තාක් දේ වේ නම් ඒ බාහිර රූපයි. ආධ්‍යාත්මික රූපත්, බාහිර රූපත් අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි. අපි හුඟක් දෙනෙක්ගෙ දැනුම මෙන්න මෙබඳු සීමාවක් තුල පවතිනවා. දැන් අපි මේ සීමාව ඉක්මවලා යන්න ඕනෑ. දැන් මම අහනවා ඔබ දැන් ඇස ඉදිරියට අත දිගු කරන්න. දැන් බලන්න ඇහැ ඇරලා අත දිහා. නියපොතු දිහා. දැන් නියපොත්ත කියලා, ඇඟිල්ල කියලා දැනගන්නවද? දැනගැනීමක් ඇත්නම් එතන මොකක්ද පහල වෙලා තියෙන්නේ. පංච උපාදානස්කන්ධය. රූපස්කන්ධය තියනවා, රූපස්කන්ධය කියලා කියන කොට ආධ්‍යාත්මික රූපය හා බාහිර රූපය යන දෙකම අන්තර්ගතයිද? එහෙනම් මේ අත නියපොත්ත කියලා දකින කොට ආධ්‍යාත්මික රූපයක් තියනවා, බාහිර රූපයක් තියනවා. ඇහැ ආධ්‍යාත්මික රූපයයි. මොකක්ද බාහිර රූපය? ඇහැට ගැටුනේ බාහිර රූපය. මොකක්ද ගැටුනේ? අත. එහෙනම් ආධ්‍යාත්මික කියලා ගත්ත කයේම ආධ්‍යාත්මික හා බාහිර දෙකම තිබුනද? තේරුම් ගන්න අන්න අපේ දැනුම ටිකක් වෙනස් කරන්න වෙනවා කියලා. දැන් මේ එකම රූපය, මුළු කයම ආධ්‍යාත්මික කියලා ගත්ත නම් ඒ මතය බිඳ වැටෙනවා, මේ නිදර්ශනය තුල. ඇහැත් රූපයත් ගැටීමෙන් වකඳු විඤ්ඤාණය, වක්ඳු සම්ඵස්සය, වේදනා සංඥා, සංඛාර පහල උනා ඒ ස්කන්ධ ඇති කල්හි දැකීම ඇති උනේ. එහෙනම් ආධ්‍යාත්මික රූපය, බාහිර රූපය උනේ කුමක්ද? දැන් අපි මොහොතකට පෙර ආධ්‍යාත්මික යයි කියලා ගත්ත දේම බාහිර උනා කොටසක්. ආධ්‍යාත්මික උනා කොටසක්. එහෙනම් මේ ආධ්‍යාත්මික බාහිර කියන මේ වචනය ඔස්සේ විමසීමක් කරලා බැලූපොත් මේ රූපය, මේ කය රූපස්කන්ධයයි. ආධ්‍යාත්මික කයයි කියන දැනුම මතම පිහිටා නොසිටිය යුතුයි. යම් මොහොතක ඇස

සවිඤ්ඤාණක වීද, චක්ඛායතනය උපදින ලද්ද, චක්ඛායතනය උපන් කල්හි ඉන් බාහිරවූ සියළු කය. කණ, නාසය, දිව, ශරීරය ආදී මේ සියළු දේ බාහිර රූපයි. ආධ්‍යාත්මික වෙන්නේ හැම තිස්සේම එක ආයතනයයි. ආයතන හයම ආධ්‍යාත්මික හැටියට ගත්ත පුළුවන්. සම්ප්පාදයක් හැටියට, නමුත් එක් වරකට, එක මොහොතක ආයතන එකයි උපදින්නට පුළුවන්. සලායතනයටම උපදින්නට බෑ. ආයතන හතරක් පහක් උපදින්නත් බෑ. ආයතන දෙක තුනක් උපදින්නත් බෑ. එක වෙලාවක, එක සිතක් එක ආයතනයකට සම්බන්ධ වී සවිඤ්ඤානක වෙන්නට පුළුවන්. එතකොට ඔන්න ඒ ආයතනය සවිඤ්ඤානකවුනා. එතකොට එක ආයතනයයි එකවර උපදින්න පුළුවන්. දැන් අපේ පැවැත්ම එක ආයතනයක පැවැත්මක්. එක ආයතනයක් බිඳීමෙනුයි තවත් ආයතනයක පහලවීම. අපි ආයතනයන්ගේ උදය වැය නොදන්නවා කියන්නේ මෙන්න මේකට. ස්කන්ධයන්ගේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් නොදන්නා කම මත මේ ආයතන හයම එක්තැන් කරලා. මම, මගේ කය, මගේ රූපය මේ ආදී දැඩි කොට ගත්ත මිථ්‍යා සහගත පිළිගැනීමක අපි පැටලිලා තියනවා. මෙන්න මෙතන දුරු වෙන්නයි අපි මේ කපා කරන්නේ. එතකොට පංච උපාදානස්කන්ධය දුකයි කියන කොට මේ කය, රූපයයි, වේදනා, සංඥා සංඛාර, විඤ්ඤාණ නාමයයි කියලා ගත්තොත් ඒක අසම්පූර්ණයි. එහෙනම් දැන් අපට උත්තරයක් ලැබුන එක ආයතනයද එකවර උපදින්නේ කියන ගැටළුව දැන් ඔබට ඇති. ඇහැ කත, නාසය දිව ශරීරය මත ආයතන හයක් තියනවා. ආයතන හයෙන් එක මොහොතක එක ආයතනයද පවතින්නේ කියන ප්‍රශ්නය ඔබට ඇති. ඒක ඔබ විසින්ම නිරාකරණය කර ගන්න ඕනෑ. සිත එකම ධර්මාවයක් හැටියට පවත්නා නිසාම ධර්මයක් තියෙන්නේ. සිතට පුළුවන් කමක් නෑ දෙපොලක එකවර උපදින්න. එක සිත එක වරක එක තැනකයි උපදින්නේ. සිත

ඇහැත් එක්ක සම්බන්ධ වෙනකොට ඇස සවිඤ්ඤානයි. ඇස ඉපදුනා. සිත ඇහෙත් මිඳෙන කොට ඇහැ මැරුණා. එතනින් මිදුන සිත තවත් ආයතනයක් එක්ක සම්බන්ධ වෙනකොට ඒ ආයතනය උපදිනවා. එතනදී ඔබ නුවණින් සිටිය යුතුයි. ඇහැත් එක්ක සිත සම්බන්ද උනා. එතනින් සිත ඉවත්උනා තවත් ආයතනයක් එක්ක සම්බන්ධ වුනා. එතනින් ඉවත් වුනා. තවත් ආයතනයකට යනවා කියල විඤ්ඤාණය ආත්මයි කියන පදනමට වැටෙන්නට එපා. “විඤ්ඤාණං අත්තනො සමනුපස්සති” කියන සක්කාය දිට්ඨියයි එතකොට උපදින්නෙ. ඇහැ විතරක් නෙවෙයි උපදින්නෙ. වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන පහමයි උපදින්නේ. පහමයි නිරුද්ධ වෙන්නෙ. මේ කාමලෝකේ. එතකොට අපට මේ ස්කන්ධයන්ගේ පහලවීම් පංච උපාදානස්කන්ධය කියන එක මේ සමස්ත කය මතින් දකින්නෙ නැතුව, මේ මොහොතේ හටගන්න ස්කන්ධ පහක පැවැත්ම දැන හඳුනන්නේ නම් ඔබට කියන්න පුළුවන්, දුක්බේ ඥාණය මට තියනවා, දුක්බේ ඥාණය මට අනුමාන වශයෙන් හරි කියනවා කියලා සතුට ලබන්න පුළුවන්. එහෙනම් මොකක්ද ඒ ඥාණය ඒ නුවණ? “කතමංවා වුසො ජාති?” ජාති, සංජාති, ඔක්කන්ති, අභිනිබ්භත්ති බන්ධානං පාතු භාවො, ආයතනානං පටිලාභො ඉදං වුවච්ඡාචුසො ජාති. පින්වතුනි, ඒ පෙර ඇසු සියළු ධර්මයන් සිහිකරගෙන ධර්ම මාර්ගයක්, ප්‍රායෝගික වැඩ පිළිවෙලක් උපදවා ගන්නයි හදන්නෙ, පෙර ඇසු දේ හොඳට සිහිකරන්න. චිර කතංපි - චිරභාසිතම්පි - සරිතා අනුස්සරිතා නැවත නැවත සිහි කර කර, සිහිකර කර මෙතෙන්නට සසඳන්න, මෙතෙන්නට ගලපන්න බලන්න. මෙතෙන්නට එකතු කර ගන්න බලන්න. ජාති, සංජාති, ඔක්කන්ති අභිනිබ්භත්ති බන්ධානං පාතුභාවො, ආයතනානං පටිලාභො ඉදං වුවච්ඡාචුසො ජාති, ස්කන්ධයන්ගේ පහලවීමක් ආයතනයන්ගේ ප්‍රතිලාභයක් වේද “ඉදං වුවච්ඡා ජාති”

මේ ජාතියයි. යම් තැනක ස්කන්ධයන්ගේ හට ගැනීමක් වේද, පංච උපාදානස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීමම දුකයි. පංච උපාදානස්කන්ධය දුක කිව්වේ. එතකොට යම් තැනක පංච උපාදානස්කන්ධය හටගන්නවා නම් ඒ දුකේ හටගැනීමයි. දුකේ ඉපදීමයි. එහෙනම් දැන් අපට දුක්බේ ඥාණය ලැබුනා වෙනවා, මෙන්න මෙතන නිරවුල් වුනොත්. කොතනද? මේ සම්මුතිය අතහරින්න, සම්මුතියෙන් මිදීමමයි පරමාර්ථය, නිවන කියන්නේ, මම ඉන්නවා සත්වයා, පුද්ගලයා ඉන්නවා කියන මතය තුල ධර්මය නිරවුල් කරගන්නට යන්න එපා. ඒ සංකල්පයයි ඉවත්වෙන්නට ඕනෑ දේ. දුකට සමුදය ඒක. දැන් බලන්න එකවර එක මොහොතක එක ආයතනයක් උපදින බවයි අපි මතක් කලේ (විවේකයෙන් පසු)

දුක පිළිබඳව නුවණ කුමක්ද කියලා විස්තර කරමිනුයි අපි සිටියේ, ඒ අවශ්‍යතාවය ඇති උනේ අපට ප්‍රායෝගික ප්‍රතිපදාවක් හැඟන්න, ප්‍රායෝගික ප්‍රතිපදාවක් අපට ලැබෙන්නට නම්, සමථ විපස්සනාව කියන එක අපට ලැබෙන්න නම්, මාර්ගය උපදින්න ඕනෑ කියල අපි මතක් කලා. මාර්ගය උපදිනවා කියන්නෙ සම්මා දිට්ඨිය ඇත දර්ශණය පහලවීම බව මතක් කලා. එතකොට සම්මා දිට්ඨිය නම්, “දුක්බේ ඥාණං, දුක්බේ සමුදයේ ඥාණං, දුක්බේ නිරෝධේ ඥාණං, මග්ග ඥාණං ඉදං වුවච්ඡා සම්මා දිට්ඨි එහෙනම් අපට දුක පිළිබඳව නුවණ, සමුදය පිළිබඳව නුවණ, නිරෝධය පිළිබඳව නුවණ මාර්ගය පිළිබඳව නුවණ යන මේ සතර නුවණම තිබිය යුතුයි. දැන් එහෙම නම් අපි මතක් කලා අපට ඒ නුවණ එන්න නම් අපිත් මොනව හරි ප්‍රතිපදාවක් වඩනවා, අපි ඒ ප්‍රතිපදාව වඩන්නෙ මෙ සතර නුවණ ඇතිවද, නැතිවද කියන එකයි අපි නිරවුල් කර ගනිමින් සිටියෙ. එතනදී අපි දුක්බේ ඥාණං කියන්නෙ මොකක්ද කියල විස්තර කලා. දැන් අපි සමස්ත රූපය රූපස්කන්ධය හැටියට ඒ ඇසුරු කළ වේදනා සංඥා, සංඛාර විඤ්ඤාණ නාමස්කන්ධය

හැටියට මෙ පහ පංච උපාදානස්කන්ධය කියලා ගත්තොත් එතැන ගොඩනැගෙන සම්මතය තුළ යම් ප්‍රතිපදාවක් ගොඩනැගෙනවා නැත්, ලෞකික සම්මා දිවියේ මත ගොඩනැගෙන පුඤ්ඤ භාගිය ප්‍රතිපදාවක් මිස ලෝකෝත්තර ප්‍රතිපදාවක් නොවන බව අවධාරණය කොට පැහැදිලි කලා. ඒ නිසා අපට ඕනෑ මේ ලෞකික ප්‍රාපදාවෙන් මිදිලා ලෝකෝත්තර ප්‍රතිපදාවකට යන්න. එසේ නම් අපකට ඥාණය කියන එක, පංචපාදානස්කන්ධයයි දුක “සංඛ්‍යාතේන පංචපාදනස්කන්ධා දුකඛා” පංච උපාදානස්කන්ධය කියන වචනය නිරවුල් විය යුතුයි. කියන එකයි, අපි කපා කරමින් සිටියේ. එතනදී අපි මතක් කළා සමස්ත කය ඇසුරුකරගෙන පවතින මේ පංචපාදනස්කන්ධයෙන් මිදෙන්න, සම්මුතියෙන් මිදෙන්න ඕනෑ කියලා, ඒ සම්මුතියෙන් මිදෙන්න ඕනෑ කරන න්‍යාය, කුමක්ද දර්ශනය කුමක්ද කියන එකයි අපි පැහැදිලි කරමින් සිටියේ ආයතන හයක් ඇසුර කරනවා මේ කාම භවය තුළ හැම කෙනෙක්ම. මේ කාම භවය තුළ ඇසුරුවෙන ආයතන හය එකවරම උපදිනවා නෙමෙයි. එක වරකට උපදින්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ එකම ආයතනයයි. දැන් අපි ඒක නිරවුල්ව පැහැදිලි කලා. සිත් දෙකක් නෑ එකම සිතයි. ඒ සිත යම් ආයතනයකට බද්ධ වෙනකොට ඒ ආයතනය සක්‍රීය වෙනවා- සජ්චි වෙනවා කියලා. එය නිරුධ වෙලා නැවතත් තවත් ආයතනයක් සමග සිත උපදින විට, ඒ ආයතනයේ ඉපදීම බව මතක් කළා. “විඤ්ඤාණං අත්තනො සමනුපසසති” යන විඤ්ඤාණය ආත්මය කොට ගත්ත. සක්කාය දිවියට පැමිණිනේ නැතුවයි මෙය බලන්න ඕනෑ කියලා, අවධාරණය කොට හිටියා. සිත ඇහැට සම්බන්ධ වෙනකොට ඇහැ උපන්නා ඒ සිත ඇහැට ඉවත් වෙනකොට ඇහැ මැරුනා. ඒ සිත කණට යමබන්ධ වෙන කොට කණ උපන්නා. කණෙන් ඉවත් වෙනකොට කණ මැරුනා. ඒ සිත නාසයට සම්බන්ධ වෙනකොට නාසය

උපන්නා. සිත නාසයෙන් ඉවත් වෙනකොට නාසය මැරුනා. ඒ හිත දිවට සම්බන්ධ වෙනකොට දිව උපන්නා. ඒ හිත දිවෙන් ඉවත් වෙනකොට දිව මැරුනා. මේ විදිහෙන් ගත්තොත් විඤ්ඤාණය ආත්මවෙලා, නොනැසෙන නිත්‍ය බවට පත්වෙලා. ඒ නිසා අපි මතක තියාගන්න ඕනෑ රූපයටත් වඩා වැඩි වේගයෙන් මේ නාම ධර්ම බිඳෙනවා. ඒ නිසා සිත කියන එක, එක දිගට යන පැවැත්මක් තියනවා නෙමෙයි. ඇහැත් රූපයත් ගැටීම නිසා වකඩු විඤ්ඤාණය උපන්නනම් ඇහැත් රූපයත් බිඳෙන කොට වකඩු විඤ්ඤාණයද බිඳෙනවා. ඒක තව තැනකට යනවා නොවෙයි. මේ විත්ත ස්වාභාවය පිළිබඳව දැනුම ඇතිවයි මේ ධර්මයට සවන් දෙන්න ඕනෑ. දැන් එතකොට ඔන්න ඔබ විමසුම් නුවණින් බලන්න ඕනෑ හැම මොහොතකම අපට එකම එක ආයතනයයි ඉපදිලා තියෙන්නේ. “ආයතනානං පටිලාභෝ” හැම මොහොතකම එක ආයතනයයි. එක ආයතනයක් උපදිනවා කියන කොට ඒ ආයතනයේ ඉපදීමත් එක්කම තියෙන්නේ “බන්ධානං පාතුභාවෝ”, ස්කන්ධයන් ගේ පහලවීම, දැන් ඒ සඳහා මහා භතට්ඨ පදොපම සූත්‍රය, මධුපිණ්ඩික සූත්‍රය වගේ සූත්‍ර විමසන්න කියන මතක් කිරීම කීප වතාවක් කරලා ඇති. පින්වතුන් දැන් කියවලා ඇතිනේ. එහි කියවෙනවා ඇසත් ඇසට ගැටෙන රූපයත් ඒ දෙකමයි රූප උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ. ඒ ගැටෙන නිසා ඇතිඋන ස්පර්ශයෙන් යම් විදීමක් ඇතිවේ නම් ඒ වේදනාව වේදනා උපාදානස්කන්ධයයි. ඒ ස්පර්ශයෙන් යම් සංඥාවක් හට ගැනේනම් ඒ සංඥා උපාදානස්කන්ධයයි. රූප සංවේතනාව සංඛාර උපාදානස්කන්ධයයි. විඤ්ඤාණය විඤ්ඤාණ උපාදානස්කන්ධයයි. එතකොට ඇහැ උපදිනවයි කියන කොට එතන සිද්ධ වෙලා තියෙන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය හට ගැන්මයි. ඒක තමයි ජාති කියන්නේ “බන්ධානං පාතුභාවෝ ආයතනානං පටිලාභෝ”, යම්

තැනක ස්කන්ධයන්ගේ පහල වීමක් වේද යම් තැනක ආයතනයන්ගේ පහල වීමක් වේද, ඒ ජාතියයි. ඉපදීමයි. දැන් ඥාණ අපි ඉපදීම කියන එක කථා කළේ මරණයෙන් මත්තේ අපි පොතෝ හරි උපදින ප්‍රතිසංස්කරණයයි, ජාති කියන වචනයට අපි අර්ථ දැක්වූයේ. ඒ අර්ථ දැක්වීමෙන්ම තමයි නිවන අපට ඇත් වූනේ. දහම අපට මැරීම් දෙයක් බවට පත්වූනේ. බුදුහාමුදුරුවන්ගෙන් පිහිටක් නෑ. මෙමු බුදුහාමුදුරුවන් හොයන්න ඕනෑ කියන තැනට වැටුනේ ඒ නිසයි. මේ මිත්‍යාවෙන් අද මිදිය යුතුයි. ඒ නිසා මේ ජාති කියන වචනයට අපට අලුත් අර්ථයක් ලැබෙනවා දැන් - ධර්මානුකූලව. "බන්ධනං පාතුභාවො" කොතනැක හෝ ස්කන්ධයන්ගේ පහල වීමක් වේ නම් එය ජාතියයි. ඉපදීමයි. ආයතනයන්ගේ පහල වීමක් වේ නම් එය ඉපදීමයි. දැන් නැවත නැවත ස්කන්ධයන්ගේ පහලවීම, පංච උපාදානස්කන්ධය හට ගැනීමමයි දුක. දැන් ඇහූ උපදිනවා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය දුක හටගන්නවා. දැන් මේ මොහොතේ පංච උපාදානස්කන්ධයන්ගේ හට ගැනීම ඇහූත් එක්ක වෙන්ට පුළුවන්. කෙනෙකුගේ කණත් එක්ක වෙන්ට පුළුවන්. එතකොට මතක තියාගන්න ස්කන්ධයන්ගේ පහල වීමත් ආයතනයන්ගේ පහල වීමත් දෙකක් නොවෙයි. ආයතන පහල වෙනව කියන කොට යම් ආයතනයක් හටගන්නා නිසා ඒ පොහොසත්ම ආයතනයට බාහිර අරමුණ ගැටිලා. විඤ්ඤාණය ඉපදිලා. ස්පර්ශය පහලවෙලා, ස්පර්ශයෙන් වේදනා, සංඥා, චේතනා පහල වෙලා, ස්කන්ධයන්ගේ පහල වීමයි ආයතනයන්ගේ පහලවීමයි දෙකක් නොවෙයි. එකම අදහසමයි. මේ කියන්නේ. එතකොට ඥාණ ඥාණිත් පංච උපාදානස්කන්ධ කියන දුක හඳුනාගත්ට පුළුවන් නම් අපට දුක බසත්‍යය ප්‍රකට වන්නට ආරම්භ වන තැන සාක්ෂා. අපි සමස්ත කය ඇසුරු කර ගෙන පංච උපාදානස්කන්ධය පැහැදිලි කර ගන්න ගියොත් එහෙම අපට ජාතිය කියන එක කථා

කරන්න වෙන්නේ මරණින් පස්සෙ. ජාති දුක අවබෝධ කරන්න වෙන්නේ නැහැ කථාවත්. ඇයි ඒක තව නොවිච්ච එකක්නෙ. ධර්මය අපට මනාකොට පැහැදිලි කරනවා අතීතය එක් අත්තයක්. හා අනාගතය එක් අත්තයක්. ජාති ගැන කථා කරන්න නම් ඒ සම්මතය තුළ එක්කෝ අපි අතීතයට යන්න ඕනෑ. මං මෙහෙම මච්ඡා කුසයක හිටිය. අතීතයේ හිටියේ මේ වගේ තැනක. එතන හරි දුක් ඇති තැනක් මහ අසුරු තැනක්. ගවර වලක හැඳිවිලි පනුවෙක් වගේ. මච්ඡා ගර්භාෂය මහා දුක් ඇති තැනක්, එබඳු තැනක ඉඳල තමයි හටගත්තේ කියලා ජාති දුක වින්තනයෙන් තමයි දකින්න වෙන්නේ. ඒක අවබෝධයක් නොවෙයි දැනුමක්. ඊළඟට එහෙම නැත්නම් අනාගතයට ගිහිල්ල මං අනාගතයේ මේ වගේ කුසයක උපදිවි, එතන මෙන්න මේ වගේ කියල හිතන්න තමයි වෙන්නේ. දැන් අපි කොහොමද කොහෙ උපදිද කියල දන්නේ? ඕපපාතික වෙයිද, සංසේදජ වෙයිද?, අණ්ඩජ වෙයිද?, ජලාබ්‍රජ වෙයිද කියලා දන්නේ නෑ. මොකක් හරි තැනක් කියල හිතාගන්නවා එතකොට මේක දර්ශනය නොවෙයි. අතීතයටත් නොවී අනාගතයටත් නොවී, වර්තමානය තුළදී අපට ජාති කියන වචනය නිර්වචනය වෙන්න ඕනෑ. එහෙම එය නිවැරදි වෙන එකම තැන තමයි මෙන්න මෙතන. මෙතන නිරවුල් නොවී දුක බසත්‍යය අවබෝධ කරනවා කියලා කාටවත් මේ ලෝකෙ කියන්න බෑ. දුක බසත්‍යය අවබෝධ කරගන්නේ නැතිව, දුක්කේ ඥාණය ප්‍රකට කරගන්නේ නැතිව ඔබ කාටවත්ම කියන්න අයිතියක් නෑ මම මාර්ගය වඩනවා කියල. ඔබ එහෙම කීවොත් ඒ භාවනාමය පිංකම මිසක් නිවන් මග නොවේමයි. ඒනිසා එහෙම අපිට ජාති කියන වචනය අර්ථවත් වෙන්න ඕනෑ මේ පංච උපාදානස්කන්ධය කියන, දුක කියන වචනය නිරවුල් කරගෙන. එතකොට අපට හැම නිස්සෙම පංච උපාදානස්කන්ධ දුක් හටගැනීමක් තියනවා. පංච

උපාදානස්කන්ධ දුක්ඛේ ඛේමකං නියෙනවා. ප්‍රඥාව, නුවණ කියන්නේ මොකක්ද කියලා පැහැදිලි කරපු විනය පිටකය, සූත්‍ර පිටකය, අභිධම්ම පිටකය - මේ හැම තැනකම මොකක්ද නියෙන්නේ? ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දැකීමයි. දැන් බලන්න සමස්ථ මේ කය ස්කන්ධ හැටියට අරගත්තොත් මේ ස්කන්ධයන්ගේ ඇතිවීම මව් කුස තුළ ප්‍රතිසන්ධියයි. නැතිවීම මරණයයි. කාටද මය උදය වැය දකින්න පුළුවන්. පුළුවන්ද? චුක්‍රපපාත ඥාණය, පහල කරගත්තොත් පුළුවන් ප්‍රතිසන්ධිය අතීතය ගැන යන්නම් බලන්න. ඒත් නූපත් අනාගතය - අනාගතය මරණය ගැන හිතන්න විශේෂ ඥාණයක් උපදවාගන්න කෙනෙකුටවත් ඒ උදය - වැය නම් දකින්න බෑ. එහෙම නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ යමක් දේශනා කලා නම් ඒ පුළුවන් දෙයක්මයි. එහෙම නම් අපි පිටිසෙන්න ඕනෑ පංච උපාදානස්කන්ධය කියන එකට කියන සම්මත අදහසින් මිදිලා යම් ආයතනයක් ඉපදීම පිළිබඳව, ඇහූ උපදින කොට පංච උපාදානස්කන්ධය ඉපදිලා. ඇහූ නිරුද්ධ වෙනකොට පංච උපාදානස්කන්ධය නිරුද්ධ වෙලා. ඇහූ උපදින කොට පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදය. ඇහූ නිරුද්ධ වෙනකොට පංච උපාදානස්කන්ධයේ වැය. පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදය වැය හම්බ වෙනවා. මෙන්න මේ දැක්මට අපි එතකොට. එතකොට පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ, මහා හත්ටීපදොපම සූත්‍රය වාගේ ඒවායේදී වඩාත් පැහැදිලි කොට දේශනා කරනවා ආධ්‍යාත්මික රූපයත් බාහිර රූපයත් දෙක රූප උපාදානස්කන්ධයට යනවා, ඒ ස්පර්ශයෙන් හටගන්නා වේදනාව - වේදනා ස්කන්ධයට යනවා, ඒ සංඥාව සංඥාස්කන්ධයට යනවා, සංඛාර - සංඛාස්කන්ධයට යනවා, විඤ්ඤාණය විඤ්ඤාණස්කන්ධයට යනවා. ඒ ආයතනයන්ගේ පහලවීම පැහැදිලි ලෙස දේශනා කරනවා. මේක පෞද්ගලික දේශනාවක් හෝ පෞද්ගලික අදහසක් නොවෙයි. මං කියන දෙයක් නොවෙයි මේ බුදුරජාණන්වහන්සේ ගේ දේශනාවත්

තුල එන ඒකාන්ත බුධ දේශනාවමයි. ඒ නිසා පොඩ්ඩක්වත් සැකයක් ඇතිකර ගත්ට ඕනෑ නෑ. පෞද්ගලික අදහසක් නොවෙයිමයි. එතකොට මෙන්න මේ දැනුම, මෙන්න මේ නුවණ, අපට ලැබුණොත් අපි කිව්වොත් නිවැරදිම දුකෙකු ඥාණං කියලා. හැබැයි එපමණකින් සැහීමකට පත්වන්නට එපා. මේක තුල අපි අර්ථවත් කර ගන්න ඕනෑ ජාතිපි දුකබා, ජරාපි දුකබා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛෝ. මරණම්පි දුකබං. අප්පියෙහි සම්පයෝගෝ දුක්ඛෝ, පියෙහි විප්පයෝගෝ දුක්ඛෝ. යං පිච්ඡං නලහති තම්පි දුක්ඛං සෝක, පරිදේව දුකබ, දෝමනසස, උපායාස කියන මේ සියළු දුක්, දුක්ඛ සත්‍යය යටතේ පැහැදිලි කරල දේශනා කරල තියන සියළු දුක මේ උපාදාන ස්කන්ධයන්ගේ පහල වීමත් එක්කම මේකට අන්තර්ගත වෙනවා. මේ ටික ඔක්කොම තියනවනේ සංඛිත්තෙන පංචුපාදානක්ඛන්ධා දුක්ඛා කෙටියෙන් කියනවා නම් පංච උපාදානස්කන්ධයම දුකයි කියල කියනකොට මේ තුල මේ සියල්ල අන්තර්ගත වෙලයි නියෙන්නේ. මේ හා බැඳිලයි නියෙන්නේ. ඒ සියල්ල අපට නිරවුල් වෙනකොට තමයි අපට කියන්න පුළුවන් වෙන්නේ දුක්ඛේ ඥාණං ලැබුණා කියලා. දුකෙකු ඥාණය ලැබුණොත් සමුදයේ ඥාණයත් ලැබිලා, නිරෝධයේ ඥාණයත් ලැබිල, මග්ගේ ඥාණයත් ලැබිලා. ඔන්න සම්මා දිට්ඨිය, සමාධිය, ප්‍රතිපදාවක් උපදිනවා. එදාට මාර්ගස්ථ වෙනවා. දැන් එදා කියන දවස අද වෙන්න ඕනෑ. මේ මොහොත වෙන්න ඕනෑ. ඒ නිසා හොඳින් සවන් දෙන්න. එහෙම නම් දැන් අපි බලන්න ඕනෑ මේ ස්කන්ධයන්ගේ පහලවීම ජාතිය නම්, කෝ ජරා මරණය? දැන් ඇස ඉපදිලා මැරෙනවා. ඇහූ නිතර ඉපදිලා මැරෙනවා. අපට ජරාවක් ජේන්නේ නැහැ. දැන් අපි ඇහූ දිහා බලන කොට සම්මුති ඇහේ ජරා ව්‍යාධි ආදිය අපට ප්‍රකටයි. පටිච්චන්ත, අප්පට්චිචන්ත කියල තියනවා. අවිංචි, සවිංචි කියල තියනවා. හැමදේකම මේ ජරාව කියන එක ප්‍රකට නැහැ. දැන්

මැණික් වල රත්තරන් වල මලක වර්ණය වෙනස්වීම ප්‍රකට නෑ. නමුත් අපට කාලයක් යනකොට පෙනවා දුර්වර්ණයි. එතකොට දුර්වර්ණ වීම කියන එක ඒ මොහොතේ හටගත් දෙයක් නොවෙයි. යමක් හටගත් මොහොතේ ඉඳලා ඇතිවුන නිරන්තර ක්‍රියා වලියක් තිබුනා. අපේ ඇසට හසුවුනේ නෑ. හමුවුනේ නෑ. අපේ ඇස දුබලයි ඒක අරමුණු කරගන්න. අපට අරමුණු වුනේ මල මැලවුනාට පස්සෙ. මල පරවුනාට පස්සේ. වර්ණයට මොකද උනේ කියල. නමුත් යමක් හට ගන්න තැන ඉඳලා වෙනස්වීමක් තියනවා. ඒකට තමයි විපරිණාමය කියල කියන්නේ. තිබුණු ආකාරයෙන් අන්‍ය ආකාරයකට පත්වෙනවා. "ධීතස්ස අක්කුතන්ථං පක්කුතයති" සංඛත ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණය එයයි. එතකොට දැන් අපි ඇහූ කියන එක සම්මතයෙහි පිහිටා ගන්නොත් සම්මතය තුල අපට පුළුවන්කම තියනවා, ජාති, ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාස කියන මේ සියලු දුක් නිර්වචනය කරගන්න. හැබැයි මේ ඇහූ පරමාර්ථයෙන් දකිනකොටම ඒ පරමාර්ථයෙන් දකින දැක්ම තුලත් කවුරු හරි කියනවා නම් අප්පියෙහි සම්පයෝග, පිය විජ්ජයෝග යම්පිච්ඡං නලහති දුක්ඛං, සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාස තියනවා කියල එතන පුංචි වැරදීමක් තියනවා. පරමාර්ථ වශයෙන් මේ ඇහූ මෙසේ අවබෝධ කරන කොටම, මේ අවබෝධය තුලම අප්පියෙහි සම්පයෝගෝ දුක්ඛෝ පියෙහි විජ්ජයෝගෝ දුක්ඛො යං පිච්ඡං නලහති තම්පි දුක්ඛං, සෝක පරිදේව දුක්ඛ දෝමනස්ස උපායාස කියලා මේ ජීවිතේ අපි අත් විඳිපු යම් දුක්ඛ තිබුන නම් ඒක අත් ඇරිල යනව. දුකින් නිදහස් වෙනවා කියන්නේ ඒක තමයි. මේ ජීවිතේම දුකින් තොරව ඉන්න පුළුවන් කිව්වේ ඒක තමයි. අපි ඒක තවදුරටත් පසුව නිරවුල් කරගන්න ඕනෑ, ඒක වෙන්තේ කොහොමද කියලා. ඒක මාර්ගය ගැන කථාකරන කොට අපිට විමසන්න පුළුවන්. ඒ දුක් අත් ඇරිල යනවා.

අපි දැන් බලමු ඇහූ කියන එක සම්මතය සඳහා ගන්නොත් ඇහූ කියන එක දිරන බවක් තියනව. ඇහේ ලෙඩවීමත් අපට දෙනෙතව. පෙනවා. ඇහේ මරණය කියන එක අපට එව්වර ප්‍රකට නෑ. අපට තේරෙන්නේ මේ ඇහූ කියන එක උපන් දවසේ ඉඳලා අද වෙනකනුත් තියනව. කවද හරි මැරෙන දවසේ තමයි මැරෙන්නේ කියලා. නමුත් ඇහූ කියන එක හැම තිස්සේම බිඳිමක් තියෙනව. දැන් ඔබ සිතන්න. සිතීන් යමක් සිතන වෙලාවේ මනායතනය ඉපදිලා. මනායතනය උපන්න වෙලාවේ ඇහූ මැරිලා, කණත් මැරිලා, දිවත් මැරිලා, කායායතනයත් මැරිල. මනායතනය පමණයි ඉපදිලා තියෙන්නේ. ඇසීම කියන කොට ඇහූ නිරුද්ධ වෙලා. ඉතින් මේක තව තවත් හොඳට තම තමාගේ නුවණින් බලල නුවණින් විමර්ශනය කරල හොඳට බලාගන්න ඕනෑ තැන්. මෙන්න මෙහෙම දෙයක් තියෙනවද? මෙන්න මේකට තමයි ඔබගේ නුවණ, මනසිකාරය ඕනෑ වෙන්නේ. පරතෝෂෝෂය ප්‍රමාණවත් වෙන්නේ නෑ. ඒකයි සම්මා දිට්ඨියට උපකාරක කරුණු දෙකක් දේශනා කළේ. පරතෝෂෝෂය සහ යෝනිසෝ මනසිකාරය. දැන් මේ ඇසූ ධර්මය අනුව මෙනෙහි කලොත් මෙන්න මේ දෙකේ ප්‍රතිඵලය තමයි සම්මා දිට්ඨිය. පරතෝෂෝෂය - මට පුළුවන් කමක් නෑ මේ පින්වතුන්ට සම්මා දිට්ඨිය උපදවන්ට. මට පුළුවන් කමක් තියෙන්නේ පරතෝෂෝෂය ඇසිය යුතුදේ කියලා දෙන්න, තමන්ට වගකීමක් තියනවා මේ කියන්නේ ඇත්තක්ද? එහෙම ආයතනයන්ගේ බිඳිමක් තියනවද? ඇහූ උපදිනකොට අනිත් ආයතන මැරිලද? ඇහූ මැරෙන කොට අනිත් ආයතනය ඉපදිලාද? මේවා ගැන හිතන්න. විමසන්න. අපැහැදිලි නම් ප්‍රශ්න අහනවාරයේදී ඒවා ප්‍රශ්න බවට පත්කරගන්න. එතකොට දැන් ඇහූ උපන්නොත්, ඒ ඉපදීම කියන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ හට ගැනීම, දුක්ඛ හට ගැනීම. දැන් අපි ගන්නොත් ඇහූ කියන මේ සම්මතයෙන්

මිදිලා, ඇහැ උපන්න කියන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ පහලවීම පංච උපාදානස්කන්ධයන්ගේ හට ගැනීම. හටගත්ත නම් යමක් දැන් හටගත්ත දේට පොදු නමක් තියනවා. මොකක්ද? "සංඛත." හටගත්ත - හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගත්ත. හටගත්ත දේට මොකද වෙන්නේ? "උපපාදො පඤ්ඤායති, වයො පඤ්ඤායති, ධීතසස අඤ්ඤාතතං පඤ්ඤායති, ජරා මරණයක් තියනව. එහෙනම් යමක් හටගත්ත නම් හට ගත්ත දේ දිරනව, මැරෙනවා. දිරීමක් තියනව. මරණයක් තියනව. එහෙමනම් ඇහැ හට ගත්ත දෙයක්. මොනවයිත්ද හටගත්තේ? කර්ම, චිත්ත, සෘතු, ආහාර - සතර හේතු වලින් තමයි ඇහැ හටගත්තේ. මේ හේතූන් ගෙන් එකක් හෝ බිඳුනොත් ඇහැට පවතින්න පුළුවන්ද? බැහැ. එහෙනම් ඇහැ උපදින්නේ කම්, චිත්ත, සෘතු, ආහාර යන මේ සතර හේතුවම පදනම් කර ගෙන උපකාර කරගෙන ප්‍රත්‍ය කරගෙනයි. ඒ ඇහැට - ඇහැ උපදින්නට ප්‍රත්‍ය වෙච්ච යම් ධර්මයක් බිඳෙයිද? මේ ඔක්කොම වහා බිඳෙන අනිත්‍ය දේ. චිත්තජ රූප බිඳුනත් ඇහැ නිරුද්ධ වෙනවා, කම්ජ රූප බිඳුනත් ඇහැ නිරුද්ධ වෙනවා, ආහාරජ රූප බිඳුනත් ඇහැ නිරුද්ධ වෙනවා. සෘතූජ රූප බිඳුනත් ඇහැ නිරුද්ධ වෙනවා. ඇහැ බිඳෙන්න මයි, බිඳෙන දේවල් වලින්මයි හැදිල තියෙන්නේ. මා ගිය වතාවක ඔබට කියල දුන්න රූපයේ අනිත්‍යතාව කොපමණ වේගයෙන් වෙනවද කියලා. වෙනස් වෙනවද කියල. සතර දිසාවට විදින ඊතල හතරක් ක් - ඊතල හතර බිමට වැටෙන්න කලින් අහුලා ගත්ට පුළුවන්නම් ඔහුගේ වේගය කොච්චර බලවත්ද? ඒ වේගයටත් වඩා වේගවත් කියලා දේශනා කලා සංයුක්තයේදි ඉරු සඳුගේ ගමන. හිරු සඳුගේ ගමනටත් වඩා වේගවත් යම් දෙවියෙක් ඉදිරිපත් වෙලා හිරුට සදුට වඩා වේගයෙන් දිව්වොත් ඒ වේගය කොපමණ බලවත්ද? මහණෙනි, ඒ වේගයටත් වඩා බලවත් මේරූපයාගේ බිඳීම කියලා දේශනා කලා. මීට අදාල

ජාතකයක් තියනවා - ජවන හංස ජාතකය හුඟක් විද්‍යාත්මක කරුණු සාධක අපට මතු කරලා දෙන ජාතකයක් ජවන හංස ජාතකය - කියවල බලන්න. එතකොට මේ නිදර්ශනය අටුවාවෙන් පැහැදිලි වෙනවා (සංයුක්ත නිකායේ) පින්වතුනි, රූපය බිඳීමේ වේගය හරි බලවත්. ක්‍ෂණිකව බිඳිලා යනවා. එතකොට මේ රූපය ඇහැ - ඇහැ කියන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හටගත් දෙයක්. හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් දේ සංඛත ධර්මයක්, සංඛත ධර්මයන්ගේ ලක්‍ෂණය යමක් හටගත්තේද හටගත් දේ බිඳෙන නිරුද්ධ වෙන බව දැන් ඔන්න අපට මගේ ඇහැ කියන සම්මතයෙන් මිඳෙන්න - මගේ කියන එකින්මයි මිඳෙන්න ඕනෑ. මගේ ඇහැ කියල ගන්න එපා, අනාත්ම ලක්‍ෂණය ප්‍රකට වෙන විදියටමයි මේ ධර්මය ඇසුරු කරන්න ඕනෑ. මගේ කියන සම්මතය තුල, ආත්ම ලක්‍ෂණය තුල අනිත්‍ය බැලුවත් ප්‍රතිඵලයක් ලැබෙන්නේ නැහැ. ලෝකෝත්තර ප්‍රතිඵලයක් ලැබෙන්නේ නෑ. අනාත්ම ලක්‍ෂණය ප්‍රකට වෙන විදියටමයි මේ ධර්මය ඇසුරු කරන්න ඕනෑ. ඒ නිසා මේ ඇහැ කියන්නේ සංඛත ධර්මයක්. සංඛත ධර්මයක් කියල කියන්නේ දිරන මැරෙන දෙයක්. එහෙනම් මේ ඇහැ දිරනව, මැරෙනවා නේද? අපට අනුමාන ඥාණයකින් බලාගන්න පුළුවන් මේක හරිම දැක්ම නොවෙයි. මේක තමයි පූර්ව ප්‍රතිපදාව - ඇහැ පිළිබඳව ඇහැ අවබෝධ කරගත්ට තියෙන පූර්ව ප්‍රතිපදාව - ආදි බ්‍රහ්මචර්යාවයි මේ. ඇහැ කියන්නේ හටගත්ත එකක්. හේතු ප්‍රත්‍යයන් ගෙන් හටගන්නා ඇහැ පවතින්න බැ- සංඛත ධර්මයන්ගේ ලක්‍ෂණ. එහෙමනම් ඇහැ කියන්නේ ජරා මරණ. හටගත්ත නම් හටගත්තේද උරුම මොකක්ද? ජරා මරණ. ඇහැ කියන්නේ ජාති ජරා මරණය ස්වාභාවකොට ඇති ධර්මතාවයක්. එහෙම නැත්නම් පංච උපාදානස්කන්ධයක්. ජරා මරණය ස්වාභාව කොට ඇති ඇහැ, යම් කෙනෙකු ජරා මරණ ස්වාභාවය නොදූන මේ ඇහැට ඇලුම්

කරනවා නම්, මේ ඇහැ ඇසුරු කරනවානම් මේ ඇහැ මම මගේ කියනවා නම්, එවිට මොකක්ද වෙලා තියෙන්නේ? අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ දූක ඇති කරනව - ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දූකත්. - ඇයි හටගන්න දේ මැරෙනවා. ඇහැ ප්‍රිය ස්වාභාවයෙන් මධුර ස්වභාවයෙන් ගන්නොත් කවුරු හරි, අර ගන්නෙම අප්‍රියයන් හා එක්වීම - ජරා මරණය. ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් ගන්නත් ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දූක ද උරුම වෙලා. මේ හා ලැබුනේ මොකක්ද? යං පිච්චං නලහති. දැන් ඇහැත් එක්ක - ලැබෙන්නෙ අකමැති දේ - සෝක, පරිදේව, දුක්ක දෝමනස්ස. එතකොට අපේ ඒ පුළු ප්‍රතිපදාව තුල, ආදි බ්‍රහ්ම චරියාව තුල අපි ඇහැ දිහා මෙන්න මෙහෙම බලනකොට, ඇහැ කියන්නේ ඒකාන්තයෙන් දුකේ උපත නේද? ජාති දුක අපට හමුවෙනවා. ජරා, මරණ දුක අපට හමුවෙනවා අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක, කැමති දේ නොලැබීමේ දුක එත බව, සෝක පරිදේව දුක දෝමනස්ස උපදින බව අපට ජේතව. ප්‍රකට වෙනවා. ඇහැ කියන්නේ දුක බසන්ත නේද ඇහැ කියන්නෙ දුකේ ඉපදීම නේද? යොහිකඛචේ, වකඛුං උපපාදො තිථි අහිනි බ්බත්ති පාතුභාවො දුක්ඛස්සේසෝ උප්පාදෝ රෝගානංධිති ජරා මරණස්ස පාතුභාවෝ ජරා මරණං, එහෙනම් ඇහැ උපදිනවා කියන්නෙ ජරා මරණය පහල වුනා. ජරා මරණ ස්වභාව ඇති ඇහැ දුක දුක හැටියට නොදන්නා තැන මොකක්ද වෙලා තියෙන්නේ? දුකම ඉපදිලා - "දුක්ඛස්සේසෝ උප්පාදෝ" මෙන්න මේ විදිහට ඇහැ කියන්නේ දුකේ ඉපදීම නේද? ජරා මරණ හට ගැනීම නේද කියලා, මේ නිසා නේද මේ ස්කන්ධ දුකයි කියලා කියන්නෙ - දැන් ආයතනයන් එක්ක පහල වුනේ මොනවාද? දැන් සකන්ධයන්ගේ පහලවීම තුල අපට ලැබිල තියෙන්නෙ මොනවාද? ජාති ජරා, මරණ, සෝක පරිදේව දුක දෝමනස්ස, උපායාස කියන දුක. එතකොට ආයතනයන්ගේ පහලවීම තුල

ස්කන්ධයන්ගේ පහලවීම තුල සිද්ධවෙලා තියෙන්නේ කුමක්ද? මේ දුකයි ඉපදිලා තියෙන්නේ. මේ ආයතයක් උපදිනවා කියන කොට කවුරුහරි හිතුවොත් සවර්ණමය මාලිගාවක් තුල මැණික් ද්වාරයක් විවර වෙනවා හාත්පස බලන්න කියලා ඒ හා සමාන සතුවත් සොම්නසින් ඇස දිහා බැලුවොත්, ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මධුර ස්වභාවයෙන් අරගෙන බලල තියෙන්නේ මොකක්ද? වක්ඛුං ලෝකේ පියරූපං සාන රූපං එත්ථෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. වකඛුං ලෝකේ පියරූපං සාන රූපං එත්තෙ සා තණ්හා නිරුජ්ජමානා නිරුජ්ජති එත්ථ පහියමානා පහියති.

එතකොට තණ්හාව - දුක බ සමුදය- දුක ඉපදෙන්නෙ කොහේද ඇහැත් එක්කමයි. තණ්හාව නැති කරනවා නම් නැතිකරන්නේ කොහොමද? එහෙනම් දැන් ඇහැ මධුර ස්වාභාවයෙන්, ප්‍රිය ස්වභාවයෙන්, දකින්නෙ, ඇහැ පංච උපාදානස්කන්ධ දුකේ හටගැනීම කියලා දකින නිසාද? නොදකින නිසාද? නොදකින නිසා - එහෙනම් මේ ඇහේ ඉපදීම පංච උපාදානස්කන්ධ දුකේ දුක්ඛ සත්‍යය පහල වීම දුකේ ඉපදීම බව යම් කෙනෙක් නොදකීද, නොදකින හැම විටම සිදුවෙලා තියෙන්නෙ මොකක්ද? ඇහැ මධුර ස්වාභාවයෙන් ප්‍රිය ස්වාභාවයෙන් පෙනිලා ඇහැ මම මගේ මගේ ආත්මය කියන සංකල්පය ඇතිකර ගෙන දුක හැටියට නොදකින කොට මොකක්ද වෙලා තියෙන්නේ? සමුදය හටගෙන. දුක්ඛ සමුදය ඇති තැන නිරෝධය තියනවද මාර්ගය තියනවද? නැහැ දුකේ අඥාණං වෙනකොට, දුක්ඛ සමුදයේද අඥාණං දුක්ඛ සමුදයේ අඥාණං වෙන කොට දුක්ඛ නිරෝධයේ ද අඥාණං දුක්ඛ නිරෝධයේ අඥාණං වෙනකොට දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාවේ ද අඥාණං. මේ හතර පොලේ අඥාණ වුනේද "ඉදං වුවිච්ඡි මිච්ඡා දිට්ඨි. එතකොට

මම හතරපලේ නුවණ නැති කෙනෙකුට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන්න පුළුවන් ද? බැහැ. එහෙනම් දැන් අපට නුවණක් ලැබෙනවා - මෙන්න මේ නුවණ ලැබුනොත් කාට හරි, ඇහැ උපදින කොට පංචඋපාදානස්කන්ධය හට ගැනෙනවා. පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ ජාති, ජරා, මරණ සෝක පරිදේවයන්ගේ හටගැනීම බව නිර්වචනය කරගන්න පුළුවන් උනොත් එයින් එහාට හම්බ වෙන්නෙ ඇහේ උපත කියලා කියන්නේ දුකේ උපත. ඇහැ ඉපදුනා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධ දුක හටගන්න කියලා දුක්කොත් ඒ නුවණ ලැබුනොත් දුකට මම මගේ කියයිද? මගේ ආත්මයයි කියයිද? එහෙනං දුකෙබ් ඇණං වෙනකොටම දුක්බ සමුදයෙද ඇණං - මම, මගේ මගේ ආත්මයයි තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන් ගත්ත දැනීම බැහැරට ගියා. එතකොට තෘෂ්ණාව දුරුවෙන කොට නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව කියන දැනුම තැන්ද? තියනවා. එහෙනං දුක්බ නිරෝධයේද ඇණං - දුක්බ නිරෝධයේ නුවණ පහල වෙන කොට මග්ගෙ ඤාණං - මාර්ගයේද නුවණ පහල වෙනවා. මොකක්ද මාර්ගය වෙන්නේ එහෙනං? නැවත නැවත දුකම පිරිසිදු දැකීම. එහෙනං එයා දන්නවා නුවණක් ලැබුනා, දුක පිරිසිදු දැකිය යුත්තක්. සමුදය ප්‍රභාණය කල යුත්තක් නිරෝධය සාක්ෂාත්කළ යුත්තක්. මාර්ගය වැඩිය යුත්තක්. දැන් මාර්ගය වැඩෙනවා කියලා මොකක්ද හම්බ වෙන්නෙ එයාට? දුක පිරිසිදු දැකීම, ඇහැ බැලුව හැටියට කණත් බැලුවොත්, නාසයත්, දිවත් ගර්ථයත්, මනසත් බැලුවොත් මේ ඉපදෙන ඉපදෙන ආයතන දුකේ හට ගැනීම හැටියට දුක්බ සත්‍යය හැටියට පිරිසිදු බැලුවොත් බලන බලන හැමවිටම මොකක්ද වෙලා තියෙන්නෙ ? සමුදය ප්‍රභාණය වෙලා නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා, මාර්ගය වැඩෙනවා මෙන්න මෙබඳු ප්‍රතිපදාවකට කියනවා ලෝකෝත්තර මාර්ගය කියලා. එහෙනම් ඔබට දැන් පුළුවන් නම් දුක්බේ ඇණය පහල කර ගන්න

- ඇහැ කියන්නේ මෙබඳු දුකේ හටගැනීමක් නේද? - සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ දී, දුක්බ සමුදය ගැන මතක් කරනකොට ඇහැ විතරක් නෙවෙයි රූපය, විඤ්ඤාණය, ස්පර්ශය, වේදනාව, රූප සංඥාව රූප සංවේතනාව, විතක්කය, විචාරය, තණ්හාව මේ දහයම දුක්බ සමුදයට දක්වා තිබෙනවා. නිරෝධයටත් මේ දහයම දක්වා තිබෙනවා. ඉතින් මේ යම් තැනකින්ද තමනට හමුවන්නේ - ඇහැ හම්බවුනත් බාහිර රූපයක් හම්බවුනත් - රූපය කියන්නේ හටගත් දෙයක්. හටගත් දේ කියන්නේ සංඛත ධර්මයක්, සංඛත ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණය ජරා මරණය - දිරන මැරෙන දෙයක්, මේ දිරන මැරෙන දෙයට කවුරුහරි ඇළුම් කරනවා නම්, ඒ අප්‍රියයන් හා එක්වීමක්, අප්‍රියයන් හා එක්වෙන කොට ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක ලබනවා. අප්‍රියයන් හා එක්වුනා කියලා කියන්නේ ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන් උනා කියලා කියන්නෙ කැමති දේ තෙමෙයි නේද ලබලා තියෙන්නේ? අකමැතිම දේ නේද ලබලා තියෙන්නේ? "අහෝ වතමයං නජාති ධම්මා අස්සාම නව වත නො ජාති ආගච්ඡෙහාති නබෝ පනේතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං යං පිච්ඡං නලහති තම්පි දුක්ඛං" එහෙමනම් අකමැතිම දේ නේද මේ ලැබිලා තියෙන්නෙ කියලා අවබෝධ වෙනවා එයාට ඒකත් එක්කම උත්තර හම්බවෙනවා -මේ දුකින් මිදෙන්න. දැන් මේ දුක්වූ ඇහැ මම, මගේ මගේ ආත්මය කියන අදහසින් පිලිගන්න නිසාම නේද ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක උපදින්නෙ? ඒ නිසා නේද මේ සසර දුක් විඳින්නේ? එහෙම නම් ඇහැ ඉපදුනා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය හටගන්න. ජරා මරණය පහල වුනා. මේ සත්‍ය දැක්ම ඇති කල්හි ස්කන්ධයන්ගේ පහල විමක් දකිනවා. සත්වයාගේ පුද්ගලයාගේ පහල විමක් නොවෙයි ස්කන්ධයන් ගේ පහලවීමක්. අන්න අනාත්ම ලක්ෂණය මෙනෙදී ප්‍රකට වෙනවා. මේ ටික දක්කත් අනාත්ම ලක්ෂණය ප්‍රකට නූනොත්, ඒත් ආශ්‍රවක්ෂය වෙන්නෙ නැ. මේක මහා පුදුම ධර්මයක්,

එක තැනකින් පොඩ්ඩක් අස් ලොමක් පමණ වරදින විට විශාල විපතක් අලාභයක්. ඒ නිසා අනිවිච්ඡි අනාත්මය බැලූවට වැඩක් නෑ. අනිත්‍ය දුකබ, අනාත්මය බලමින් අනිත්‍ය ලක්‍ෂණය, දුකබ ලක්‍ෂණය අනාත්ම ලක්‍ෂණය ප්‍රකට වෙන්න ඕනෑ. පස්වග මහණුන්ට ලොචතුරා මගින් සැතපෙන්ට දේශනා කළ සූත්‍රය අනාත්ම ලක්‍ෂණ සූත්‍රයයි. අනාත්ම ලක්‍ෂණය ප්‍රකට උනාට පස්සේ තමයි උන් වහන්සේලා ආශ්‍රවක්‍ෂය කරගත්තේ. එහෙනම් අපිත් අනිත්‍යයි. දුකයි අනාත්මයි කියලා මැරෙන කං බැලූවත් වැඩක් නෑ. අනාත්ම ලක්‍ෂණය ප්‍රකට නූනොත් ප්‍රතිඵලය අසාර්ථක වෙනවා.

ඒ නිසා තමයි අපි ආරම්භයේ ඉඳලම මුල ඉඳලම කිව්වේ. අනිත්‍ය බලන්න හොඳයි හැබැයි බැලූවට වැඩක් නැහැ අනිත්‍ය ලක්‍ෂණය කුමක්ද කියල තේරුම් ගන්නේ නැතිව. දුකයි කියල බලන්න. දුකබ ලක්‍ෂණය ප්‍රකට නූනොත් ඒක කුසලයක් වේවි. මාර්ගය වෙන්නේ නෑ. අනාත්මය බලන්න. ඒක හොඳයි අනාත්ම ලක්‍ෂණය ප්‍රකට නූනොත් ඒක මාර්ගයක් වෙන්නේ නෑ. ආශ්‍රවක්‍ෂය කිරීමට. ඒ නිසා අනාත්මය බලන්න වෙන්නේ අනාත්ම ලක්‍ෂණය ප්‍රකට වෙන විදිහට දුක බලන්න ඕනෑ දුකබ ලක්‍ෂණය ප්‍රකට වෙන විදිහට.

මෙතන කියනවා අලුතෙන් අර්ථවත් කරගත යුතු අලුත් මගක්. ඒ අදහස හොඳට ප්‍රකට කරගන්න ඕනෑ. හොඳට හිතට ගන්න ඕනෑ. අපි පස්සේ දවසක, මේ ටික නිරවුල් උනාට පස්සේ ඒ ටික අර්ථවත් කරල දෙනව, අපි ඒ ටික තවදුරටත් අර්ථවත් කරගෙන මේ මග ඔබට ප්‍රායෝගික අත්දැකීමක් බවට පත්කරගත්ට උවමනා කරන පිළිවෙත් මාර්ගයක් කියල දෙන්නම්. එය සිහියෙන් නුවණින් කළ යුතු පිළිවෙල කෙබඳුද කියලා කොහොමහරි කියල දෙන්නම්. ඔබ නුවණින් යුක්ත වූනොත් ඒක සාර්ථක වේවි.

සමට විපස්සනා වඩනවා කිව්වේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන එකටමයි. සමට විපස්සනා වඩනවා කියන එකයි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියන එකයි දෙකක් නොවේ. එකක්මයි. දැන් අපි සමට විපස්සනා වඩනවා, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනවා කියල කියන්න සම්මා දිට්ඨිය ඉපදිලා තියෙන්න ඕනෑ. එතකොට ඒ උපන් කෙනාට තමයි කෘතිය - ක්‍රියාව. දැන් මොකක්ද කෘතිය හැටියට ක්‍රියාව හැටියට හම්බවෙන්නේ? දුක පිරිසිදු දැකීම. දුක පිරිසිදු දකිනවා කියනවිට අපිට ආයෙ ගැටළු ප්‍රශ්න ඇතිවෙන්න ඕන නෑ. පංච උපාදානස්කන්ධයයි පිරිසිදු දකින්නේ. පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ මොකක්ද කියල අපට අයෙ කියන්ට එන්ට බෑ. දැන් අපට ඇහූ ඉපදිලා තියනවා නම් අපි හිතමු මෙහෙම දැකීමක් තියනවා. දකින බවක් තියනවා. අපට දැකීම කියන ඵලය හම්බවෙන කොට දැන් අපට නුවණක් තියනවා මොකක්ද? ඇහූ ඉපදිලා. දැකීමක් තියෙන්නේ ඇහූ උපන්නොත් නේද? එහෙනම් ඇහූ උපන්නානම් පංච උපාදානස්කන්ධයයි ඉපදිලා තියෙන්නේ. ඒ දුකේ උපතයි. මේ ජරා මරණයන්ගේ පහල වීමයි. ඇසීම කියන ඵලය අපට ලැබෙන කොට ඒක දැනෙන කොට අපි දනගන්නවා කණ ඉපදිලා, කණ ඉපදිලා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය ඉපදිලා. දුක හටගෙන. එතකොට කණ උපන්නා කියන්නේ දුක උපන්නා. "දුක්ඛස්සේසෝ උප්පාදො රෝගානං ධීනි ජරා මරණාස්ස පාතුභාවෝ, දුක ඉපදිලා. ජරා මරණය ඉපදිලා. රෝගයන්ගේ පැවැත්ම හටගෙන. එතකොට සුවද පිළිබඳව, රස පිළිබඳව, පහස පිළිබඳව යම්දැනීමක් තියනවා නම් දැන් තමන්ට නුවණ තියෙන්නට ඕනෑ. සුවද දැනීමක් ඇත්නම් දැනීම එන්නේ නාසයට. ඝාතායතනය ඉපදිලා කියන්නේ, පංච උපාදානස්කන්ධ දුක ඉපදිලා දුකේ උපතයි මේ තියෙන්නේ, ජරා මරණයේ පහලවීමයි. අපට හැම තිස්සෙම දුක හම්බවෙනවා. දැන් රස දැනීමක්

ඉපදිලා, දිව ඉපදිලා ජීවිතායතනය ඉපදිලා කියන්නේ දුක උපන්නා සියලා. පහසු පිළිබඳව දැනීමක් නම් කය ඉපදිලා කායායතනය ඉපදිලා- කායායතනය උපන්න කියන්නේ දුක ඉපදිලා - පංච උපාදානස්කන්ධ දුකක් හටගෙන තියෙනවා. දැන් දැනීමක් - දැන ගැනීමක් - දිට්ඨ, සුත, මුත, විඤ්ඤාන කුමන හෝ දෙයක් පිළිබඳව සිතින් ඇති වන දැන ගැනීම දැනීමක් පහල වෙච්ච ගමන්ම දැන ගැනීමක් දැන ගැනීම කියන්නේ මනායතනය පහලවීම මනායතනය ඉපදිලා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධය පහලවීම දුක හටගෙන - ජරා මරණයන්ගේ පහලවීම, හැම මොහොතක් මොහොතක් නැර යම් යම් ආයතනයක් උපදිද, ඒ කියන්නේ දිට්ඨ, සුත, මුත, විඤ්ඤාන - එම දැකීම, ඇසීම, දැනීම, දැනගැනීම කියන මේ ධර්මා භාර තමයි හැම වෙලේම පහල වන්නේ එතකොට යමක්ද හම්බ උනේ, හම්බ උනු හැම මොහොතේම ආයතනය ඉපදිලා. ආයතනය උපන්නා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ ඉපදීමක්, පංච උපාදානස්කන්ධ දුක ඉපදිලා. එතකොට දැන් මෙහෙම බලන කොට හැම තිස්සෙම හම්බ වෙන්නේ මොකේ උපතද? දුකේ උපත. එතකොට මම ඉපදිලා ද සත්වයාගේ ඉපදීමක්ද හම්බ වෙන්නේ. පුද්ගලයෙක් ගේ උපතද? නැහැ. දුක් වූ ස්කන්ධයන්ගේම ඉපදීමක්. දුක්ඛයන්ගේ පහලවීමක්ම දකින කොට, ඊ ලඟට ඒ ස්කන්ධයන්ගේ පහලවීම විතරක් දකල මදි, පහල වෙන ස්කන්ධයන්ට මොකද වෙන්නේ කියලත් බලන්න ඕනෑ. දැන් ඒ වෙලාවේ දැකීමක් තිබුනා. දැන් ඇහැ ඉපදිලා කියලා දන්නවා. දැන් ඇහැට මොකද වෙලා තියෙන්නේ? හටගත් ස්කන්ධ ටික නිරුද්ධ වෙලා. දැන් කණ ඉපදිලා. දැන් අතියගේ ඇහැ උපන් තැනින් මෙතෙක්ට මොකවත් ඇවිල්ලද? නැහැ. අතියගේ ඉපදිලා නිරුද්ධ වෙච්ච ඇහෙන් ඒ ස්කන්ධයන්ගෙන් මොකවත් මෙතනට ඇවිල්ලානෑ. දැන් තියෙන්නේ කණත්, ශබ්දයත් යෝන විඤ්ඤාණයත්, සෝත සම්ඵස්සයෙන් හටගත් චේදනා සංඥා,

වේතනා - දැන් මෙතන ස්කන්ධ හටගෙන, දුක හටගෙන. මේ දුකද අපි හේතු ප්‍රත්‍යයන් ගෙන් හටගන්න බව බලන්න ඕනෑ. දුක අවබෝධ කරනවා කියන්නේ ඒකට. දැන් නිකං ඇහැ උපන්නා. නිරුද්ධ වුනා කියලා හිත හිතා හිටියට මදි. දැන් ඒ උපන්න ඇහැ මැරෙන්නේ කොහොමද? උපන්න ඇහැ හට ගන්නේ කොහොමද කියල බලන්න ඕනෑ. ඇහැ උපදින්න හේතු - කර්ම චිත්ත, සාතු, ආහාර. සාමාන්‍යයෙන් ධර්මය තුල මේ සියල්ල විමසීමට ලක් කරන්නේ නෑ. අපි ඉස්සෙල්ලා ගනිමු ආහාර. ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් තමයි රූපය හට ගන්නේ. ආහාර නිරුද්ධ වෙනකොට රූපය නිරුද්ධ වෙනවා, එතකොට දැන් මෙතන ඇහේ හටගැනීම කියල කියන කොට අපිට නුවණක් දැන් ලැබිල තියෙන්න ඕනෑ. ඇහැ කියන්නේ මොකක්ද? අපට උපතේ ඉඳලා තියෙන මස් ගවුචක් තියනවා. දැන් මේ ඇහැ නම් උපදින කොටත් තිබුනා. දැනුත් තියනවා මේකෙ නැති වීමක් පෙන්නෙ නැහැ. එහෙනම් ඔන්න ඇහැ කියන එක විමර්ශනයට ලක් කරන්න වෙනවා. සසම්භාර වක්ඛු, ප්‍රසාද වක්ඛු, - දැකීමට උපකාර වෙන ඇහැක් තියනවා දැකීමට උපකාර වෙනවා මේ මාංශ ඇසත්, මේ අවයව සහිත මසැස මස් ගවුච උපකාර වෙනවා. ඒ ඇස මනාකොට කර්මයෙන් ලැබුනොත්, පිහිටියොත් ඒ ඇසේ දැකීම, වක්ඛු විඤ්ඤාණය ඉපදීම පිණිස උපකාර වෙන රූපයක් උපදිනවා අවස්ථාවට. මොකක්ද ඒකට කියන්නේ - ප්‍රසාද වක්ඛු - ඇහේ ප්‍රසාද වක්ඛුසය පහල උනොත් තමයි ඉදිරියේ තිබෙන රූපයේ ඡායාව පතිත වෙන්නේ. කණ්ණාඩියක් වගේ කන්නාඩියේ තියෙන රූප ඡායාවත් වගේ පේනවා. ප්‍රසාද වක්ඛුසය කියන ඇස, මේ ඔපවත්වූ වහා ඤාණිකව උපදින, ඉපිද නිරුද්ධවන ප්‍රසාද ඇස - දැන් මේ ප්‍රසාද ඇසෙහි බාහිර අරමුණ - ගැටෙනවා නොවේ. රූපය, ශබ්දය ආයතනයේ ගැටුනොත් මොකද වෙන්නේ? ඇහැ ඉතුරු වෙයිද? ගින්න ඇහැට

ගැටුනොත් ඇහැ පිව්වෙනව. හැබැයි ගන්ධය රසය පහස කියන ඒවා ආයතනයට කෙලින්ම ගැටෙනවා. සම්පත්තග්‍රාහී. හැබැයි රූපයත් ශබ්දයත් දෙක ආයතනයට “අසම්පත්තග්‍රාහී”. ශබ්දය - හෙන හඬ කණත් එක්ක ගැටුනොත් ආයෙ ඉතුරුවෙන්න නෑ. රසය, සුවඳ වගේ සෘජුව ඇවිල්ල හැප්පීමක් නොවුනත් යම් ආකාරයක ගැටීමක් තියනවා. එතකොට මෙන්න මේ විදිහෙන් ඇතිවන වක්ඛු වික්ඛාණය ඉපදෙනු පිණිස යම් ප්‍රසාද ඇසක් උපදී නම්, අන්න ඒ ඇහේ හටගැනීමයි අපි බලන්නෙ. දැන් ඒ ප්‍රසාද ඇස ඉපදෙන්න කොහෙද? සසම්භාර වක්ඛුවේ. මාංස ගවුච ඇසුරු කරගෙන. මේ මාංශ ගවුච, ඇස් ගවුච, සසංභාර වක්ඛුය හට ගෙන තියෙන්නෙ මොනවයින්නද? පවතින්නෙ මොනවයින්නද? ආහාර වලින්. එතකොට ඒ නිසා මේ සියල්ලට කියනවා ආහාරජ රූප කියලා. කම්ප රූප, විත්තජ රූප, සෘතුජ රූප, ආහාරජ රූප. ඇහැ උපදින්න හේතුවෙනවා කියලෙන කිව්වේ. දැන් එහෙනම් මුළු කයම ආහාරයෙන් හටගත්තේ මෙන්න මේ රූපය ප්‍රසාද රූපය උපදින්න හේතුවයි. උපකාරයි. දැන් අපි ඇහැ උපදිනවා කියනකොට අපට මතක තියෙන්න ඕනෑ මේ සම්මතය වශයෙන් තියන මාංශ වක්ඛුසය ගැන නොවෙයි මේ කියන්නෙ. මාංශ වක්ඛුය අපට ජේනවා ඇහැ ගත්තොත්. මාංශ වක්ඛුයෙ ඇතිවීම, නැතිවීම බලන්න හම්බ වෙන්නෙ නෑ ලේසියෙන්, යම් මොහොතක දැකීම පිණිස ඇහේ යම් සවික්ඛාණක බවක් වේ නම්, අන්න ඒකට අපි කියනවා ඇහැ ඉපදිලා කියල. දැන්මේ මාංශ වක්ඛුය කිබුනට දකින්නට බෑ. දැන් ඔබට අත්දැකීමක් තියනවා මෙන්න මේ ලෙසට - ඔබ නිදාගෙනත් නෑ, ඇස් පියාගෙනත් නෑ, ඇස් ඇරගෙන කන් ඇරගෙන, ඒත් ලොකු කල්පනාවක යෙදී සිටි පෙලාවක්. දැන් හිතන්න කෙනෙක් හෝ පිරිසක් ඔබ ලගට ඇවිල්ලා, කපා කරන තුරු ඇඟට අත තියල කපා කරන තුරු ඇහුනෙන්

නෑ, පෙනුනෙන් නෑ, දුනුනෙන් නෑ, දුන් ඇහැත් ඇරලා - දුන් ඇහැට ජේනවා නම් ජේන්න එපායැ. කනට ඇහෙනවා නම් ඇහෙන්න එපායැ. ඇහුනෙන් නෑ ඇයි ඒ? ඇහැ ඉපදිලා නෑ, කණ ඉපදිලා නෑ, අපි මනෝමයෙන් අරමුණක් අරගෙන - මනායතනය තුල අරමුණ විමසමින් සිටිය නිසා සිත මීට සම්බන්ධ උනේ නෑ. ආයතනය උපන්නෙ නෑ. එතකොට දුන් ඔන්න ඔබට පැහැදිලි වෙනවා දැකීම කියන එලය ලබන්න නම් මේ ප්‍රසාද කියන ඇහැ උපදින්න ඕනෑ. ඇස සවික්ඛාණක වෙන්න ඕනෑ. එතකොට එහෙනම් මේ උපන් ඇහැ කොච්චර වෙලාවක් පවතීද? ඉපදිලා බොහොම වේගයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. ඒක අපට වෙලාවක් හැටියට විනාඩි තත්පර වලින් කියන්න බැරි තරම් වේගයෙන් මේ රූපය නිරුද්ධ වෙනවා. අපි කලින් නිදර්ශන කථාවක් මතක් කලා. ජවන හංස ජාතකය - කියවල බලන්න කීවා සංයුක්තයේ සූත්‍රයක කියනවා කියලා මතක් කළා. උපදින ඇහැ වහාම නිරුද්ධ වෙනවා. අපි පුංචි නිදර්ශනයක් අරගෙන බලමු. දැන් අපට මේ නිරුද්ධ වෙන ආයතනය, නිරුද්ධ වුනාද කියන එක දැනගන්න බැරි තරම් වේගයෙන් නැවත ඉපදීමේ හැකියාවක් තියනවා. දැන් අපි හිතමු අපට ඇහෙනවා නොනැවතී පවතින ශබ්දයක්. අපට හිතෙනවා දැන් මේ ශබ්දය පැය ගානක් තිස්සේ ඇහෙනවනේ. කණ මැරුණ නම් ශබ්දය නැති වෙන්න එපායැ. ඉතින් මේ ඇහෙනවනේ දිගටම. එබඳු තැන් තියනවා මොකක්ද ඒකට හේතුව. ඇත්තටම නම් කණත් බිඳෙනවා. කණට ඇහෙන ශබ්දයත් බිඳෙනවා. නමුත් එහි සියුම් බව වටහා ගන්න තරම් නුවණ අපට ප්‍රකට නෑ. ඔන්න දැන් අපි හිතමු මෙහෙම (මයික් එකට නොනැවතී තට්ටු කරමින් ශබ්දයක් ඇති කරනවා) ශබ්දයේ අතරක් ඇහෙනවද? තේරෙනවද? ශබ්දය දිගටම ඇහෙනවා (මයික් එකට කඩින් කඩ තට්ටු කරමින් ශබ්දය ඇති කරනවා) දැන් බලන්න මම ඇඟිල්ලෙන් මයික් එකට තට්ටු

කරන කොට ශබ්දය ඇති වෙනවා. ඇඟිල්ල ඉවත් කරන කොටම ශබ්දය නැතිවෙනවා. මේක වේගයෙන් සිදුවෙනකොට මෙනත සිදුවෙන අනිත්‍යය අපට පේන්නේ නැහැ. අපට දිගටම ශබ්දය ඇසෙනවා අතරක් පේන්නෙ නැහැ. දැන් එතන තියෙනවා තේද නොදන්නා කමක්. එතන ඇත්ත නම් කුමක්ද? මෙනත කැඩීමක් බිඳීමක් තියෙනවා. දැන් එහෙනම් මේ ශබ්දය මේ හා සමානයි. කණක් මෙසේම ඉපදෙනවා වගේම වේගයෙන් බිඳෙනවා. නැවත වේගයෙන් උපදිනවා. ඒ නිසා අපට නොනැවතී හට ගැනීමක් පේනවා (ඒකෙ තව දැනගතයුතු කාරණයක් තියෙනවා ඒක ටිකක් අමාරුයි ඒ ගැන අපි පසුව කතා කරමු)

කණ නිරුද්ධ වෙන්නේ ඒ කාර්යය තවත් ආයතනයකට පවරලා. අපට අතරක් නොපෙනෙන්නෙ මේ නිසයි. කණක් ශබ්දයත් වෙන් වෙන කොටම මනෝමයෙන් ඒක බාරගෙන. මනෝමය බාරගන්න එක අත ඇරෙන්නෙ ආපසු කණට ගියාම. මේ ආයතන දෙකක් අතර තියෙන සබැඳියාවක් මෙනත තියෙනවා. (ඒ ගැන වැඩිපුර නොසැලකුවත් කමක් නෑ අමාරු නම්) කොහොම හරි එබඳු ධර්මතාවයක් තියනවා. ඒ නිසයි අපට අත් නොහැර මේක ඒකකයෙන් පවතින්නෙ. මෙන්ත මේ ඒකකයෙන් පවතින වැරදි සංකල්පය දුරු කරන්න තමයි අනිත්‍ය බලනවා නම් බලන්න ඕනෑ. ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය දකින්නෙ ඇයි? දකීමෙන් මෙන්ත මේ ඒකකයෙන් එත ආත්ම සංඥාව දුරුකිරීමට හැකියි. දැන් අපට ශබ්දය ආත්මයි. නොනැවතී පවතිනවා. නුවණින් බැලුවොත් ගැටීමෙන් ශබ්දයක් හටගන්න. ගැටීම අවසන් වෙන විට ශබ්දය නැතිවෙනවා. ආපසු ගැටීම නිසා ආපසු ශබ්දය ඇතිවෙනවා. ශබ්දයක් ඇතිවනවා හේතුගැටීම නිසා. ශබ්දය අවසන්වෙනවා හේතු ගැටීම අවසන් වන විට, එහෙම නම් ශබ්දය ඇතිව නැතිව යන දෙයක්. එතන තියෙන්නේ උපන් දේ නිරුද්ධ වෙන බව. එතකොට

හැම තිස්සෙම පේන්නෙ නිරුද්ධ වන බව, එතන නිත්‍ය බවක් ආත්ම බවක් නැහැ. දැන් නිත්‍ය බව ආත්ම බව අපට ප්‍රකටව දනෙන්නේ ඇතිවීම, නැතිවීම, නොදන්නා නිසා. ශබ්දයක් ඇතිවුනා හේතු නිසා. හේතු නැතිවෙනකොටම ශබ්දය නැතිවුනා. නැවත ශබ්දයක් ඇතිවෙන්නට නම් හේතු ගැටෙන්නට ඕනෑ. මෙන්ත මේ අතර දනෙන්නේ යෝනිසෝ මනසිකාරය භාවිතා උනොත් පමණයි. අපට හැම වෙලේම මේ ගැටෙන මොහොතේ ශබ්දය අනිත්‍යයි කියන්න හෝ නිත්‍යයි කියන්න හෝ ලස්සනයි ශුභයි සැපයි කියන්න හෝ බෑ. ඒක ලස්සනයි. සුභයි, සැපයි කියලා සිහිකරන අවස්ථාව කණත් එක්ක නෙවෙයි සම්බන්ධ වෙන්නෙ. මනෝ සිතින්. (තට්ටු කර ශබ්දයක් ඇති කරනවා) ඔය ශබ්දය ගැටෙන ක්ෂණයෙහි ඒ ශබ්දය අහවල් ශබ්දය, එය මිහිරියි හෝ හරි කරදරයක් කියල හිතන්න අවස්ථාවක් ඉඩක් තියෙනවද? ශබ්දය ගැන හිතන්නෙම ශබ්දය ඉපිද නිරුද්ධ වුනාට පස්සෙ. ස්කන්ධ ටික නිරුද්ධ උනාට පස්සෙ තමයි අපේ කෙලෙස් හට ගන්නෙ. කර්මක්ලේශ උපදවා ගන්නේ, ඉපිද නිරුද්ධ වෙච්ච ස්කන්ධ ඇසුරු කරගෙන. දැන් අපි යෝනිසෝ මනසිකාරය භාවිතා කළොත් උපන්දේ නිරුද්ධයි කියලා හට ගන්න ශබ්දය හේතු නිරෝධයෙන් නිරුද්ධයි කියලා, ඒ දෙවෙනි අවස්ථාවෙ, කෙලෙසන අවස්ථාවේ කෙලෙසෙන්නට නොදී යෝනිසෝ මනසිකාරය භාවිතාවට ගතහොත් ඒ නිසා ඉපදෙන්නට තියෙන ක්ලේශ කර්ම සන්සිද්ධිමට යනව. ඒකයි මේකට යෝනිසෝ මනසිකාරය කියලා කියන්නෙ. සම්මා සංකප්පයට. ප්‍රතිපදාවෙදි අපට හම්බවෙලා තියනවා කෙසේ නමුත් අපි දැනගන්න, ඉගෙනගන්න, තේරුම්ගන්න ඕනෑ තැන. දැකීම, ඇසීම දැනීම, දැනගැනීම කියන යම් කරුණක් අපට ලැබෙනවා නම් ඔබට නුවණ මෙපමණකින් තියනවානම්, ඉඳගෙන ඉන්න කොට, ඇවිදින කොට, හිටගෙන ඉන්නකොට, කොයි දේ වුනත් ඔබට දැන් හසුවෙනවා

නම් දැන් තියෙන්නෙ දැකීමක්, දැන් තියෙන්නෙ ඇසීමක්, දැන් තියෙන්නෙ දැනීමක්, දැන් තියෙන්නෙ දැනගැනීමක්, කියන මෙන්න මේ කරුණ තේරුම් ගන්න පුළුවන් තරම් නුවණක් තියනවා නම් ඔබට නිවන් දකින්න පුළුවන්. ඒක බැරි නම් මං දන්නේ නැහැ. ඒක පුළුවන් නම් ඒකත් එක්කම ඔබට පුළුවන් මෙන්න මේ ආයතනය උපන්න කියලා දනගන්ට, ඔබ ආයතන කුසලයි. එතකොට ඉපදිලා තියෙන ආයතනය මොකක්ද කියල - මම ඉපදිලා නොවෙයි. සත්වයා ඉපදිලා නොවෙයි - මෙන්න මේ ආයතනය ඉපදිලා. ඇහැද, කණද, නාසයද, දිවද, ගර්ථයද, මනසද කියල ආයතනය හඳුනනවා නම් එවිට ඔබ ආයතන කුසලයි. එතකොට ඒ එක්කම ඔබ දන්නවා ආයතනය උපන්නා කියන්නෙ දුක උපන්නා. ජරා මරණය උපන්නා. ඒ එක්කම ඔබ දන්නවා යමක් හටගත්ත නම් හටගත්තදේ එවෙලම දිරා මැරෙණ දෙයක්, ඒ දිරා මැරෙන දේකට - දිරා මැරෙන දුකට, දුක දුක හැටියට දකින්න පුළුවන් නම් අපි ඒකට ඇළුම් කරන්නෙ නෑ. ඒ දැක්මම තණ්හාව දුරු කිරීමයි. තණ්හාව දුරු වෙනවා කියන්නෙම නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා, මාර්ගය වැඩෙනවා. එතකොට ඔබ මාර්ගය වඩන කෙනෙක්. මාර්ගස්ථයි - ආයෙ කවුරුවත් කෙරෙහි විශ්වාසයකින්, සැකයකින් බලන්න ඕන නෑනෙ. ඔබට වඩ වඩාත් පැහැදිලි වෙනවා. ඒකාන්තයෙන්, ඇත්ත වශයෙන් එහෙම තේද කියල. විවිකිච්ඡාව දුරුවෙනවා කියන්නෙ ඒකයි. දැන් පොඩ්ඩක්වත් සැකයක් තියෙන්න බෑ මෙන්න මේ නුවණ තියනවා නම් දැන් දැකීමක් ඇතිබව දනෙනවා නම් ඇහැ ඉපදිලා. ඇහැ උපන්නා කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධ දුක උපන්නා පංච උපාදානස්කන්ධය හටගත්ත කියන්නෙ ජරා මරණය - ඇයි එහෙම කියන්නෙ - යමක් හටගත්ත නම් ඒ හටගත්ත දේ දිරලා මැරෙනවා. එහෙනම් යමක් ජරා මරණ දුක නම්, එය මම, මගේ, මගේ ආත්මය

කියාගත යුතුද නැද්ද කියල අළුතෙන් හිතන්න දෙයක් නෑ. ඒ දැක්ම එතකොටම මේ උපන්නේ ජරා මරණය කියන කොටම ඒ සංකල්පයට ඉඩ ඇත්තෙම නෑ. සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම යන මම, මගේ මගේ ආත්මය කියන තණ්හා දිට්ඨි මානයට ඉඩ ඇත්තෙම නෑ. හැම තිස්සේම එතකොට මොකක්ද කරන්නෙ? සමුදය ප්‍රභාණය කරනවා. සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවා. එතකොට දැන් ඔබ භාවිතා කරන්නේ කුමක්ද? සම්මා සංකප්පය. සම්මා දිට්ඨි ඉපදිලා ඉවරයි. ආයෙ උපදවන්න දෙයක් නැහැ. සම්මා දිට්ඨි උපන් කෙනාට භාවිතා කරන්න තියෙන්නෙ මොකක්ද? සම්මා සංකප්පය, සම්මා සංකප්ප කියන්නෙ යෝනිසෝ මනසිකාරය නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. දැකීම නම් වක්ඛායතනය උපන්නා. වක්ඛායතනා උපන්නා කියන්නේ පංචුපාදාන දුක හටගන්නා. යමක් හටගන්නානම් හටගත්ත ස්කන්ධයන්ගේ හේතු නිරෝධයෙන්, නිරෝධ වෙනවා තේද? එතකොට අපි දනගෙන තියෙන්න ඕනෙ අනිත්‍ය දැක්කට වැඩක් නැහැ. අනිත්‍ය ලක්ෂණය ප්‍රකට නූනොත්. ඒක වෙනම කථා කරමු. මෙපමණකින් හඳුනා ගන්න (තව ටිකක් මේකෙ එකතු විය යුතු ධර්මයක් තියෙනවා ඒක එකතු කරන්න ගියොත් අමාරු වෙන්න පුළුවන්) දැන් මෙන්න මේ ටික අල්ලා ගන්න. දැක්කා - දැකීම ඇස උපන්නා කියන්නෙ පංච උපාදාන ස්කන්ධ දුක හට ගන්නා. හටගත් ස්කන්ධයෝ හේතු නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා තේද? මෙන්න මේ ජරාමරණ තේද? එතකොට ඒ දුක හටගත්ත තේද? හටගත්ත දේ හටගත්ත තැනම නිරුද්ධ වෙනවා තේද? මෙන්න මෙපමණකින් සිහි කරන්න, මෙනෙහි කරන්න පුරුදු කර ගන්නොත් එතනදී අපට පුළුවන්, ඊ ලඟට සද්ධර්මය එකතු කර ගන්න. අද දවසේ පුළුවන්නම් මෙන්න මෙනෙහි සැහීමකට පත්වෙන්න බලන්න. ඇසීමක් - ඇසීම කියල කියන්නෙ කණ ඉපදිලා. කණ කියන්නෙ පංච උපාදානස්කන්ධය උපන්නා මෙනෙහි මේක නිර්වචනය කර

ගන්නා පුළුල්, දැනුම නියතවා නම් ඉහත නියෝග මත, කණ උපන්න නම් කණට ශබ්දයක් ගැටිලා, කණත් ශබ්දයත් කියන්නේ රූපස්කන්ධය - රූප උපදානස්කන්ධය. කණට ශබ්දයක් ගැටීම නිසා හටගත් ස්පර්ශය සෝත සම්පස්සය. සෝත සම්පස්සයෙන් හටගත් වේදනාව වේදනා උපදානස්කන්ධය. ශබ්ද සංඥාව - සංඥා උපදානස්කන්ධය. ශබ්ද සංවේතනාව - සංඛාර උපදානස්කන්ධය. සෝත විඤ්ඤානය, විඤ්ඤාණ උපදානස්කන්ධය. මේ පංච උපදානස්කන්ධය හට ගැනුනා. නුවණ නියත කෙනාට පුළුවන් එහෙතම රූපය කියන්නේ ආහාරයෙන් හටගත් එකක්. වේදනා සංඥා වේතනා එස්ස ආහාරයෙන් හටගත්තේ. විඤ්ඤාණය නාමරූප ආහාර කරගෙන, දැන් මෙනත නියෝගෙන මොනවාද? පරම්පරා තුනක්. රූපය එක අම්මා තාත්තා කෙනෙක්ගේ. වේදනා සංඥා සංඛාර තව අම්මා තාත්තා කෙනෙක්ගේ, ස්පර්ශ ආහාරයෙන්. විඤ්ඤාණය නාම රූප ප්‍රත්‍යයෙන්. මනෝ සංවේතනා ආහාරයෙන්. දැන් නා නා හේතු නිසා හටගත්ත, එකට ඒකාබද්ධ කරන්ට බැරි ධර්මයා විකක් තමයි මෙනත නියෝගෙන. අනාත්ම ලක්ෂණයක් ප්‍රකට කර ගන්නව කියන්නේ ඒකට. අම්මල තුන් දෙනෙක්ගේ දරුවෝ එකම අම්මගෙයි කීවොත් වැරදියි. දැන් රූපය ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්, ආහාරයෙන් හටගන්නා රූපය ආහාර නැති වෙන කොට නැතිවෙලා යනවා. වේදනා සංඥා වේතනා ස්පර්ශ ආහාරයෙන්. දැන් ස්පර්ශය ඇති කල්හි හටගන්නා වේදනා සංඥා සංඛාර ස්පර්ශය නැති කල්හි නැති වෙලා යනවා. ඒක වෙනම පරිච්ඡේදයක්, නාමරූප ප්‍රත්‍ය කර ගෙනයි විඤ්ඤාණය ඇති වුනේ. නාමරූප නිරුද්ධ වෙනකොට විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙනවා. එහෙයින් දැන් අපට හම්බවෙනවා රූපය හට ගැනීමට හේතුවූ යම් ආහාරයක් වෙන්න ඒක ආත්මද? ආහාරය අනාත්මයි. සත්ව පුද්ගල නොවෙයි. අනාත්ම හේතුව නිසා හටගන්න රූපය ආත්මද? නැ.

හටගන්න ඵලය රූපය ද අනාත්මයි. එතකොට අනාත්මද? ස්පර්ශයත් අනාත්මයි. ආධ්‍යාත්මික හා ධාර්මික රූප ඵලදායී ආහාර නිසා හටගන්නා, අනාත්ම හේතු ගැටීම නිසා ඇතිවෙන්න ස්පර්ශය අනාත්මයි. අනාත්ම ස්පර්ශය නිසා හටගත් ඵලය, වේදනා, සංඥා, වේතනා ආත්ම වෙන්ට පුළුවන්ද? එහෙතම අනාත්ම පු මේ නාමරූප දෙක නිසා හටගත් විඤ්ඤාණය ආත්ම වෙන්ට පුළුවන්ද? ඔන්න අපට හම්බවෙනවා, ස්කන්ධ හා ස්කන්ධ හට ගැනීමට හේතුවන සියල්ල අනාත්ම ධර්මයා. එතකොට මෙබඳු මේ අනාත්ම ධර්මයා තුළ ආත්ම සංඥාවක් ආත්ම සංකල්පයක් උපදිනවා කියන්ට පුළුවන්ද? එහෙතම ඒ දැකීම, දැනීම දැනගැනීමත් ඒකම උපදින අනුශය ධර්මයන් තමයි මේ සත්ත්ව, පුද්ගල ආත්ම මම කියන සංකල්පය. ඒ ආත්ම සංකල්පය දුරු වෙන්තයි මෙනත බලන්නේ. දැන් එතකොට අපට මෙහෙම බලනකොට මෙහෙම පුද්ගල සංකල්පයක් ඇති වුනානම්, මේ දැකීම, ඇසීම, දැනීම, දැනගැනීම එකක සැඟවිලා හරි - එහෙතම ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න රූපය ආහාර නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙනවා. ස්පර්ශයෙන් හටගත් වේදනා සංඥා, වේතනා ස්පර්ශ නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. එතකොට නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් විඤ්ඤාණය නාම රූප නිරෝධයෙන් නිරුද්ධ වෙනවා. එතකොට මේ අනාත්ම හේතු නිසා හටගත් යම් ඵලයක් තිබුණ නම් ඒ හටගත්තු ඵලයත් හේතු නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙලා යනවා නේද? එතකොට මේ කවදාවත් එකතු කරන්ට බැරි නානා හේතුන් නිසා හටගන්න අනාත්ම ධර්මයා රැසකට අනාත්ම බව නොදන්නා නිසාම ආත්ම ඵලයක් ලැබුනා මිසක් මේ අනාත්ම වූ ධර්මයන් තුළ ගොඩ නැගෙන්නේ පවතින්නේ අනාත්ම වූ ලක්ෂණයක්ම නේද? (ඒක විකක් අපි වෙනම පසුව - මේ වික වටහා ගන්නට පසු කපා කරමු)

සුභද් දැනීමක් ඇති උනා නම්, දැනීම - නාසය ඉපදිලා. නාසය ඉපදිලා නම් පංච උපාදානස්කන්ධය ඉපදිලා. ඇයි ඒකට පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ. නාසයට ගන්ධයක් හම්බවෙලා. සානායතනයත්, ගන්ධායතනයත් එකතු උනාම සාන විඤ්ඤානය ඉපදිලා. මේ තිදෙනාගේ ස්පර්ශයෙන් වේදනා, සංඥා, චේතනා මේ උපාදානස්කන්ධය ඉපදිලා - මේ දුක තේද? කියලා මෙනෙහි කරන්න පුළුවන් පදනමක් හදාගත්තොත් ප්‍රමාණවත්. අනාත්ම ලක්ෂණය ප්‍රකට උනායින් පස්සෙ ඉතුරු වික එකතු කර ගන්න පුළුවන් නුවණ වැඩෙන කොට. රසයක් දැනීමක් ඇතිනම් ඒ දැනීම කියන්නේ ජීවිතායතනය ඉපදිලා, ජීවිතායතනය උපන්නා කියන්නේ දුක ඉපදිලා, පංච උපාදානස්කන්ධය ඉපදිලා, පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ ජරා මරණ - ඉපිද නිරුධ වන දෙයක්. මෙන්න මේ විදිහෙන් ආයතන හයම අඳුනගෙන ආයතන කුසල වෙමින් ජරා මරණයේ හටගැනීම, දුකේ ඉපදීම බලන්න පුරුදු කලොත් ඔන්න ඔබට දුක් නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාවේ ඉන්නවා කියලා කියන්න පුළුවන්. ඕකට කියනවා විදර්ශනාව කියලා. දැන් ඔබ ඔහොම ආයතනයෙන් ආයතනයට බලාගෙන ඉන්න තරම් ආයතන කුසල නැත්නම්, එහෙනම් මොකද කරන්න තියෙන්නේ? මට මේ ආයතනයෙන් ආයතනයට මේක හඳුනාගෙන ඉන්න නම් සිහියත් නූතනයත් හදි. එහෙනම් මං ඒ සිහිය නුවණ වඩලා මේක බලන්න ඔබා කියලා ඒ අවබෝධය ඇතිව ඔබට පුළුවන් සමථ කමටහනක් පටන්න. දැන් බුදුගුණ වඩනවා ලෝකික නෑ. ඉස්සෙල්ලා කිවු හාපනා ගාහපයි ඇතුල් වෙන්නේ - බුදුගුණ, මෙහි, අගුණ මරණ - හැබැයි දැන් බුදු ගුණ වඩන්නේ මොකටද? සිහි නුවණ වඩලා මේ ආයතනයන්ගේ නිරෝධය බලන්න ඕනෑ කියන දක්ම මත. ඒ සමථය, විදර්ශනා පුර්වාංගම - විදර්ශනාව වෙනුවෙන්, විදර්ශනාව සඳහා පනය හදන්නට ඒ සමථය වඩන්නේ. එතකොට ඒ සමථයත්

දුක් නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාවමයි. එතකොට මෙහි වඩන්නේ මෙහි ධ්‍යානයක් උපදවා ගෙන තව තවත් මහා ගොඩක් ධ්‍යානවල පින පින ඉන්න නොවෙයි. මෙහි හිත වඩන්නේ මොකටද? "මගේ සිත වංචලයි. මේ ආයතන නිරෝධය බලන්න තරම් සිහි නුවණ මදි. ඒක දියුණු කරගන්න තමයි මෙහි වඩන්නේ." කියලා එයා දන්නවා. යම් මොහොතක එයාගේ සිහිනුවණ වැඩුන නම් එයා දන්නවා ආශ්‍රවක්ෂය කරන්න නම් මොකක්ද කරන්න ඕනෑ කියලා. අපේ අහනවා "හිත නම් එකග වෙනවා. යමායි වුනාට පස්සෙ මොකක්ද හාමුදුරුවනේ කරන්න කියලා" දන් ඒ ප්‍රශ්න එන්න බෑ. මේ හිත එකග කළේම අරමුණක් ඇතිව. හමන්ට දන් ඒකාන්තයෙන් නිත්‍ය වශයෙන් සිටිය යුතු විපස්සනාවේ ඉන්න බැරි නිසයි ඊට පහල පඩියකට බැස්සෙ. අර පඩියට ආවාට පස්සෙ අහන්න ඕනෑ නෑ, මොකක්ද හාමුදුරුවනේ කරන්න කියලා. දන් එයා මෙතනට එන්නේ, පල්ලෙහාට බැහැලා ආවේ, අර තලයට. ආවාට පස්සෙ අහන්න ඕනෑ නෑ මොකද හාමුදුරුවනේ කරන්න කියලා. ස්කන්ධයාගේ උදය වැය බලන්න. මෙහෙම ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය බලන කොට සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවා. නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව. යම් වෙලාවක මාර්ගය වැඩිලා අවසන් වෙනවා. දන් හම්බවෙන්නේ මොකක්ද? ජරා මරණ - ජරා මරණ ගැන කියනකොට සමහරු හිතනවා මේක හරි කරදරයක්. මේක හරි අගුණ වශයෙන් බලන දෙයක්. කලකිරීම් ඇති කරන වේදනා විදින නමුත් මේ හදන්නේ විදීම නැති කරන්න විදීමෙන් මිදෙන්න මෙහෙම බලනකොට මොකක්ද වෙන්නේ? දන් අර එක මහත්මයෙක් මා ලගට ඇවිත් මට කිව්වා "හාමුදුරුවනේ, මෙහෙම ජරා මරණය ගැන බල බල ඉන්නකොට බුදුහාමුදුරුවන් ගැන ඇතිවෙන්නේ හරි ප්‍රසාදයක් තේද", කියලා. ඇත්තටම ඒක තමයි වෙන්න ඕනෑ. ජරා මරණය ප්‍රත්‍ය වෙන්නේ කුමකටද? ශ්‍රද්ධාවට, ශ්‍රද්ධාව ප්‍රත්‍ය

වෙනවා ප්‍රමෝදයට. ප්‍රමෝදය ප්‍රත්‍ය වෙනවා ප්‍රීතියට. ප්‍රීතිය ප්‍රත්‍ය වෙනවා පස්සද්ධියට. පස්සද්ධිය ප්‍රත්‍ය වෙනවා සුඛයට. සුඛය ප්‍රත්‍ය වෙනවා එකඟ බවට, සමාධියට. සමාධිය ප්‍රත්‍ය වෙනවා යථාභූත ඥාණ දර්ශනයට, යථාභූත ඥාන දර්ශනය ප්‍රත්‍ය වෙනවා. නිබ්බිදාවට, කලකිරීම පිණිස, නිබ්බිදාව ප්‍රත්‍ය වෙනවා නොඇලීම පිණිස විරාගයට. විරාගය විමුක්තිය පිණිස පවතිනවා - විමුක්තිය අර්හත් ඵල ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ඥාණය පිණිස පවතිනවා, දූන් ජරා මරණය කොතනින්ද අවසන් වූනේ? එහෙනම් රහත්ඵල ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ඥාණයක් අපේක්‍ෂා කරනවා නම් විමුක්තිය ලැබෙන්නට ඕනෑ. විමුක්තිය ලැබෙන්නට නම් විරාගය උපකාර වෙන්නට ඕනෑ. විරාගයට උපකාර වෙනවා නිබ්බිදාව - කලකිරීම. නිබ්බිදාවට උපකාරය යථාභූත ඥාණ දර්ශනය. යථා භූත ඥාණ දර්ශනයට උපකාරය සමාධිය - සමාධිය ලැබෙන්න නම් සුඛය ප්‍රත්‍ය වෙන්න ඕනෑ. සුඛය ලැබෙන්න පස්සද්ධිය එන්න ඕනෑ. "චිත්තම්පි පස්සම්භති - කායොති පස්සම්භති, - සැහැල්ලු බව ලැබෙන්න ඕනෑ, සැහැල්ලු බව ලැබෙන්න නම් ප්‍රීතිය තියෙන්න ඕනෑ. ප්‍රීතිය ලැබෙන්නේ ප්‍රමෝදයෙන් - ප්‍රමෝදය ලැබෙන්නේ ප්‍රමුදිත බව ලැබෙන්නේ ශ්‍රද්ධාවෙන් - ශ්‍රද්ධාව ලැබෙන්නේ ජරා මරණ දෙකෙන්, කොහොමද ජරා මරණ සිහි කරන කොට ශ්‍රධාව එන්නේ? දූන් තමන්ට හැම තිස්සෙම ආයතනයක් උපදින විට දුක නේද මේ උපන්නේ කියල බලන හැම මොහොතකම දුක උපන්නා නේද? ජරා මරණය නේද පහල වූනේ, උපන් ජරා මරණය මෙනතම නිරුධ වෙනවා නේද?, දූන් බලන හැම මොහොතකම එයාට පසක් වෙන්නේ ඇත්තමනේ. එයාට හැම තිස්සෙම හම්බ වෙන්නේ ඉපිද නිරුධ වන ධම්මාවයක්. මෙන්න මේ ධම්මාවය දකින හැම මොහොතකම එයා "අනේ මෙබඳු වූ සත්‍ය ධම්මයක් නේද කියලා මේ ධර්මය පිළිබඳව ප්‍රසාදය උපදිනවා. එතකොට ධම්මේ අවෙච්චප්පසාදෝ නොසැලෙන

එකක්. ධම්මය පිළිබඳ මෙය ඇත්තක්මයි. එතකොට මෙබඳු ධම්මයක් දේශනා කළ ශාස්තෘවරයාණෝ මොනතරම් විශිෂ්ටද? බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව ගුණ දූත ප්‍රසාදයක් ඇති වෙනවා. මෙබඳුවූ ධම්මයක් ක්‍රියාවට නැගූ මෙබඳු ධම්මයක එළඹ සිටි මහෝත්තමයන් වහන්සේලා මොන තරම් ශ්‍රේෂ්ඨද? මහසඟ රුවන පිළිබඳව නොසෙල්වෙන ප්‍රසාදයක් ඇතිවෙනවා. තෙරුවන් පිළිබඳව ගුණ දූත ප්‍රසාදයක් ඇති වෙනවා කියන්නේ, ලේසි පහසු තැනක් නොවෙයි. තෙරුවන් පිළිබඳව ගුණ දූත ප්‍රසාදයක් ඇතිවෙනව කියන්නේ, ආපසු අපායට යන්න වෙන්නේ නෑ. ඒ නිසා අන්න එබඳු චට්ඨා තැනකට අපි මේ වැඩ පිළිවෙලත් එක්ක පත් කරන්නේ. මේ තියෙන දුක් මදිවට තවත් දුක් මොකටද? කියල හිතන්න එපා. ඒ තමයි දුක නැතිකරන වැඩ පිළිවෙල. මේ දුක අවබෝධ වන හැම මොහොතකම, මේ දුක ගෙවෙන, මේදුක නිවෙන හැම මොහොතකම, මේ ඇත්ත දකින හැම මොහොතකම, යම් මොහොතක අපි ඵලඹ සිටියොත් මේ පහල වෙන්නේ දුකේ පහලවීම නේද, ජරා මරණ නේද, මේ හට ගන්නේ කියන දැනුම ප්‍රකට වූනොත්, ඒ දැනුම ප්‍රකට වෙනවත් එක්කම අප්‍රියත් හා එක්වීමේ දුක ඔබට කවදාවත් එන්නේ නෑ. ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක ආයෙත් කවදාවත් එන්නේ නෑ. කැමති දේ නොලැබීමේ දුක කවදාවත් එන්නේ නෑ. සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස කවදාවත් එන්නේ නෑ. එන්න ඉඩක් නෑ. ඇයි? ආයතනයෙන් ආයතනයට උපදින්නේ දුක කියල දන්නවා නම් ඔබ එබඳු දුකකට කවදාවත් ඇලුම් කරන්නේ නෑ. ඒ දුක හා එක්වන්න යන්නේ නෑ. අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ දුකක් නෑ. ඔබට හම්බවෙන්නේ ස්කන්ධයන්ගේ පහල වීමක්. පහල වෙච්ච ස්කන්ධයන්ගේ නිරුධ වීමක්. එතකොට මේක හොඳ නෑ. අරක හොඳයි කියල ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුකත් එන්ට විදිහක් නෑ. හම්බ වෙන තරමක් හම්බන්නේන- කොයි

ආයතනය ඉපදුනත් ගමබ වෙන්තෙ දුකේ ඉපදීමමයි. ප්‍රියයන්ගෙන් යොග්‍ය වශයෙන් පෙන්වන්නේ නෑ. අපි ප්‍රියය කියල යමකට බැඳිලා තිබුණොත් හෝ ප්‍රියයන්ගෙන් පවත්වීමේ දුක එන්නේ. ප්‍රියයන් කියලා ගන්නට හම්බ වෙන්තෙ නෑ. මොන විදියෙ ආයතනයක් උපන්නත්, මොන විදියෙ දැකීමක් ඇසීමක්, දැනීමක් දැන ගැනීමක් ඇති උනත් අපි දන්නවා දැන් ආයතනයක් උපන්නා කියන්නේ (මොන විදිහේ ආයතනයක් උනත් හටගැනීමක් උනත්, දිව්‍යමය රූපයක් - දෙවියො ඉන්න රූපයක් වුනත්) මේක ජරාවයි, මරණයයි. මේක දිරා මැරෙනවාමයි. එහෙනම් දිරා මැරෙන දෙයක් එක්ක එකතු වෙන්නෙ නෑ. ඒක සුභයි කියලා ඒක නැතිවෙන කොට දුකට වැටෙන්නෙ නෑ. ඉතින් මේ විදිහෙන් මෙන්න මේ ධම්තාව දකින හැම මොහොතකම අපි දුකින් නිදහස් වෙව්ව අය, දුකින් නිදහස් වෙන අය බවට පත්වෙනවා. අපි කිව්වා දැන් සම්මා දිට්ඨිය ඉස්සෙල්ලා උපදවා ගත්ත, උපදවා ගත් සම්මා දිට්ඨිය ඉදිරියට වඩනවා කියන්නේ සම්මා සංකප්පය, යෝනිසෝ මනසිකාරය නැවත නැවත පවත්වන්නට ඕනෑ. උපදින උපදින ආයතනය ගැන දැන් ඒකට උපකාර වෙන්නෙ මොනවාද? සීලයක පිහිටලා ඉන්නවා. "සීලෙ පතිට්ඨාය" සීලයක පිහිටලා ඉන්නවා කියන්නේ සම්මා ටාපා, කම්මන්ත, ආජීව ඒ ටික පෙරම යහපත් වෙලා තියෙන්න ඔන. එතකොට සම්මා සංකප්පයට ආධාර වෙනවා සම්මා වායාම, සමමාසනි, සම්මා වායාමයෙන් සම්මා සති යෙන් උපකාර ලබමින්, යෝනිසෝ මනසිකාරය නැවත නැවත පවත්වනව කියන්නේ මොකක්ද? විනයය ලෝකෙ අභිජ්ඣා දොමනසසං. දැන් අභිජ්ඣා දොමනසස්ස - ලෝභ, ද්වේෂ වලට අවස්ථාවක් ලැබෙන්නෙ නෑ, ආයතනය උපදින කොටම, දුකක් ඉපදීම කියලා බලනකොටම ලෝභ දොමනස උපදිනවාද? එහෙනම් අපි යෝනිසෝ මනසිකාරය අත නොහැර සමමා වායාමයෙන් සම්මා සතියෙන් ආධාර ලබමින්

නැවත නැවත ආයතනයෙන් ආයතනයට මෙහෙයව් නොහැර ඒ පටන් ගන්න නැත ඉඳලා මොනවද දුරු වෙන්නේ? ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ - අභිජ්ඣා, දොමනස්ස. අභිජ්ඣා, දොමනස්සයෙන් දුරුවීම කියන්නේ මොකක්ද? සම්මා සමාධියයි. දැන් අපි සමාධි සමාධිය පිණිසයි, සම්මා සංකප්ප සම්මා වායාම සහ සම්මා සතියේ ආධාර ලබමින්, සීලයක පිහිටලා පවත්වන්නෙ. පවත්වන කොට ලැබෙන ප්‍රතිඵලය මොකක්ද? සම්මා සමාධිය, සම්මා සමාධිය ලැබෙන කොටම මොකක්ද ලැබෙන්නෙ, සම්මා පඤ්ඤා - සම්මා සමාධිය ලැබෙන කොටම යථා භූත ඥාන දර්ශනය. සම්මා සමාධිය ලැබෙන කොටම දැන් අපට නොපෙනෙන ඇත්ත, අපි දැන් අනුමාන වශයෙන් බලන ඇත්ත, එහෙම පිටින්ම, සමාධි සිතින්ම අපිට ඇහැ උපදිනවා - ඇහැ මැරෙනවා අපට නොපෙනෙන සියුම් දේ පවා, මේ ජරා මරණය හොඳට ප්‍රකට වෙලා, ඔබට මේ යථාභූත ඥාන දර්ශන ඥානයට ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙලා පෙනෙයි. එතකොට ජරා මරණය ඉපදවීමේ ස්කන්ධයන් ගේ හට ගැනීම- ඒ ජරා මරණදුක දකින කෙනා මේ දුකට කවදාවත් ඇළුම් කරන්නෙ නෑ. නිබ්බදාව කියන්නේ ඒකට. ඒකට ඇළුම් කරන්නේ නෑ කලකිරෙනවා. දුකට කලකිරෙනවා. දුකෙහි කලකිරෙනවා. ඒ නිසාම නොඇලෙනවා. නොඇලෙන නිසාම මිඳෙනවා. මිදුණු කල මිදුනේය යන නුවණද ලැබෙනවා. එදාට කියන්නට පුළුවන් වේවි "බිණා ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං කපං කරණියං නා පරං ඉත්තන්ථායාති, ජාතිය ක්‍ෂය විය බ්‍රහ්ම චරියාව වශයෙන් පිරිය යුතු මාර්ගය වශයෙන් වැඩිය යුතු සියළු දේ නිමාවිය. කටයුතු නිමාකලාය". කියන ප්‍රකාශය කරන්න පුළුවන්. අන්න එබඳු තැනකට යන්න පුළුවන් තැනයි. අපි මේ කතා කලේ.

විරං නිට්ඨතු ලෝකස්මිං

සම්මා සම්බුද්ධසාසනං